

Fredagen den 27 november
Kl. 10.00

*Utökning av antalet
suppleanter i socialför-
säkringsutskottet*

*Meddelande om fyll-
nadsval*

*Om jämställdhets-
frågornas hantering
inom regerings-
kansliet*

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 19 innevarande månad.

2 § Utökning av antalet suppleanter i socialförsäkringsutskottet

Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN:

Enligt till kammaren inkommet protokollsutdrag har valberedningen föreslagit att antalet suppleanter i socialförsäkringsutskottet skall utökas från 15 till 16.

Jag hemställer att antalet suppleanter i socialförsäkringsutskottet bestäms till 16.

Framställningen bifölls av kammaren.

3 § Meddelande om fyllnadsval

Anf. 2 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att fyllnadsval till socialförsäkringsutskottet kommer att ske vid sammanträdet måndagen den 30 november.

4 § Svar på frågorna 1987/88:149 och 150 om jämställdhetsfrågornas hantering inom regeringskansliet

Anf. 3 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Kerstin Keen har frågat statsministern om han är villig att koncentrera jämställdhetsfrågorna till arbetsmarknadsdepartementet. Frågan har överlämnats till mig.

Kerstin Keen har dessutom frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att civildepartementet skall bli ett föredöme på jämställdhetsområdet.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Civildepartementet har ansvaret för att utveckla den statliga förvaltning-
en. I det arbetet är personalpolitiken ett viktigt instrument. Det är angeläget
att jämställdhetsarbetet inte isoleras utan bedrivs som en del av den statliga

personalpolitiken. Det finns också kopplingar mellan jämställdhetsfrågorna och arbetet med ADB-frågorna i statsförvaltningen. Det är därför naturligt att civildepartementet har ett ansvar också för jämställdhetsfrågorna inom den statliga sektorn. Regeringens jämställdhetspolitik påverkas inte av om frågan tillhör det ena eller andra departementet.

Civildepartementets *interna* jämställdhetsarbete grundas på det handlingsprogram för jämställdhet i regeringskansliet som fastställdes i november 1986. Programmet anger hur departementen skall förbättra jämställdheten genom åtgärder i fråga om arbetsorganisation, arbetsmiljö, rekrytering, rörlighet, utbildning och personalutveckling. Jämställdhetsprogrammet anger även vilka mål som skall eftersträvas för jämställdhetsarbetet i departementen.

I civildepartementet har vi redan lyckats uppnå en balanserad fördelning mellan kvinnor och män i kategorin handläggare. I dag är 47 % av handläggarna kvinnor, medan 53 % är män. Vi har alltså kommit väldigt nära idealet inom denna kategori.

När det gäller utbildning och annan personalutveckling för de anställda i departementet tas stor hänsyn till jämställdheten. Kvinnliga assistenter kan t. ex. avancera till handläggare. Under senare år har det skett i ett antal fall.

Vid all rekrytering i staten skall avseende fästas endast vid sakliga grunder, bl. a. skicklighet och förtjänst. Jämställdhetsaspekten utgör numera en sådan saklig grund. I civildepartementet beaktas jämställdheten vid all rekrytering. Det betyder bl. a. att departementet inte försummar några möjligheter att få kvinnliga chefer. För ett tag sedan fick vi en sådan möjlighet, och då utsågs också en kvinna till departementsråd i departementet. Så snart några chefstjänster blir lediga är ambitionen att rekrytera ytterligare kvinnor till dessa tjänster.

Även om åtskilliga åtgärder har vidtagits inom civildepartementet för att främja jämställdheten är jag inte helt nöjd. Jag kommer därför att fortsätta ansträngningarna på det här området i enlighet med regeringskansliets jämställdhetsprogram.

Anf. 4 ANDRE VICE TALMANNEN:

Kerstin Keen har anmält att hon är förhindrad att ta emot svaret, och därför medger jag att Kerstin Ekman tar emot det.

Anf. 5 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Den ena av de två frågor som nu besvarats var ställd till statsministern. Frågan ingick i ett frågepaket om jämställdhet från tio folkpartikvinnor den 10 november. Eftersom Kerstin Keen själv inte kan ta emot svaret, tackar jag å hennes vägnar.

Det är beklagligt att statsministern själv inte besvarar den första frågan. Naturligtvis måste statsministern prioritera, och det kan accepteras när en fackminister kan lämna tillfredsställande svar.

Frågan om hanteringen av jämställdhetsarbetet inom regeringen och eventuell förändring är däremot inte en fråga som bör delegeras, och definitivt inte till civilministern. Frågan är ju ställd på grund av just denne ministers uppenbara oförmåga att handha frågan. Civilministern, som är

ansvarig för jämställdheten mellan män och kvinnor, har inte varit något föredöme, tvärtom. Departementets tjänstemannaförening har både i år och förra året klart påvisat att ministern faktiskt inte följer de uppmaningar som statens arbetsgivarverk riktat till svenska myndigheter. Man kräver att varje myndighet upprättar en jämställdhetsplan med konkreta mål, inte endast allmänna principförklaringar. Trots detta har jämställdhetsplanen för civildepartementet endast innehållit allmänna förklaringar om balans och jämn könsfördelning. Tjänstemannaföreningen har i förvaltningskontorets styrelse funnit sig föranlåten att göra särskilda kommentarer och kräva målbeskrivningar.

I ett tal i Jönköping för ett år sedan sade civilministern att han skulle hålla ögonen på sina myndigheter. Detta har tydligen givit resultat för civildepartementets del. Civilministern har nu utsett sin första kvinnliga chefstjänsteman. Men det räcker inte, civilministern. Det fordras mer för att få godkänt när det gäller en arbetsuppgift som är så angelägen att fullfölja.

Hur har civilministern det med t. ex. Thage G Peterson? Har civilministern, som han sade i talet, hållit ögonen på honom och bett att han skall rycka upp sig? Hur tror civilministern att civilministern skall bli trovärdig hos myndigheterna när kravet kommer på att konkreta mål skall sättas upp för jämställdhetsarbetet och när det ser så dåligt ut hemmavid hos civilministern och han själv vägrar att sätta upp sådana mål?

Anf. 6 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Kerstin Ekman har gått in i stället för en annan ledamot i denna diskussion. Det märks på nyanserna att hon själv inte är helt inne i vad diskussionen om jämställdhet faktiskt gäller i statsförvaltningen. Tyvärr måste jag säga det.

Får jag allra först till Kerstin Ekman säga att de borgerliga partierna hade ju möjlighet att se till att kommundepartementet, budgetdepartementet och ekonomidepartementet hade kvinnliga chefer i tillräcklig utsträckning. Menar Kerstin Ekman att jag, då civildepartementet 1982 bildades av dessa tre departement, skulle ha avskedat de män som fanns där? Så kan det inte vara. Mer saklighet och mindre demagogik, Kerstin Ekman, i denna debatt skulle vara på sin plats.

Beträffande TCO gäller diskussionen om det finns en jämställdhetsplan i regeringskansliet eller inte. Vi hävdar bestämt att det finns en sådan. TCO:s företrädare lokalt har en annan uppfattning. Huruvida TCO-S centralt kommer att inta samma ståndpunkt – efter tvisteförhandlingarna – återstår att se.

När det gäller att följa upp arbetet hos myndigheterna och göra förbättringar där vill jag erinra Kerstin Ekman om att regeringen för cirka ett år sedan ändrade jämställdhetskungörelsen. Innebörden är att minst 40 % av dem som sitter i statliga styrelser och kommittéer kommer att vara kvinnor. Jag tror, Kerstin Ekman, att staten i förhållande till landstingen, kommunerna och näringslivet kommer att bli först att visa upp ett tredebrott i Sverige. Det kommer att bli en jämn könsfördelning mellan män och kvinnor i styrelser och kommittéer.

Det skall finnas jämställdhetsplaner i myndigheterna. Det är resultatet av

en avtalsförhandling. Kerstin Ekman. Jag menar att både arbetsgivare och arbetstagare har ett ansvar för att följa upp avtalet. Jag konstaterar att man följer upp detta dåligt. Jag har ställt frågan till parterna vad man skall göra. Själv överväger jag ett antal åtgärder inom regeringskansliet för att få en bättre ordning på denna punkt. Så nog bedrivs det ett offensivt jämställdhetsarbete i civildepartementet och från hela regeringens sida.

Anf. 7 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Nyanserna i mitt inlägg kan civilministern naturligtvis bedöma från sina utgångspunkter. Men det var två frågor som ställts till två olika statsråd, och de besvarades i ett sammanhang av civilministern, vilket gör att jag endast har två minuter på mig. Då är det litet svårt att få fram nyanserna, civilministern.

I dag är jämställdhetsarbetet splittrat mellan civildepartementet och arbetsmarknadsdepartementet. Den nuvarande liksom den tidigare ministern har visat stort intresse för de här frågorna. Allmänheten uppfattar arbetsmarknadsdepartementet som ett forum för jämställdhetsfrågor, och det hedrar den ansvarige ministern, men det visar att den ansvarige minister som finns på civildepartementet inte klarar sin uppgift.

Eftersom de flesta kvinnor arbetar inom den offentliga sektorn är det faktiskt civilministern som är ansvarig för dem. Att man tydligen inte vet det har en naturlig förklaring. Frågan är framsprungen ur en vetenskap om hur dåligt arbetet bedrivs på civildepartementet. Det hjälper inte vad civilministern nu säger.

Tydligen är också statsministern medveten om detta. Det har det utredningsuppdrag som ledde fram till utredningen Varannan damernas, som överlämnades av arbetsmarknadsministern till Gerd Engman, visat. Antingen gjordes denna fördelning av statsministern eller också var det ett initiativ från dåvarande arbetsmarknadsministern Anna-Greta Leijon.

Hur är det på civilministerns arbetsområde? Stämmer inte detta till eftertanke, vad än civilministern säger?

Anf. 8 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Man kan mycket väl, Kerstin Ekman, vara nyanserad även om man har kort tid på sig i talarstolen. Nyanser har ingenting att göra med taletidens längd. Men kanske Kerstin Ekman inte vill diskutera i sak?

Jag har redovisat vad regeringen har gjort för att åstadkomma ett trendbrott då det gäller statliga styrelser och kommittéer. Det kommer att innebära radikala förändringar för kvinnorna på det statliga området. Det tycker inte Kerstin Ekman är någonting att fästa sig vid.

Jag talade om vad som görs för att följa upp jämställdhetsplanerna i myndigheterna. Civildepartementet ordnade nyligen en jämställdhetsmässa för att få bättre genomslag för frågorna lokalt. Det här tycker inte Kerstin Ekman är någonting.

Att vi har en i huvudsak jämn fördelning av manliga resp. kvinnliga handläggare på civildepartementet tycker inte Kerstin Ekman är någonting.

Men att jag från de borgerliga regeringarna fick ärva cheftjänstemän, som var män och som rimligtvis inte kan avskedas, det tar Kerstin Ekman till

intäkt för att säga att civildepartementet dåligt driver jämställdhetsfrågorna.

Kerstin Ekman! Återkom gärna med en sakkussion! Kerstin Ekman är också välkommen till civildepartementet, så skall vi presentera de planer som finns och det arbete som görs på det statliga området.

Anf. 9 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Avsaknaden av nyanser beror inte på att jag inte känner för att svara på frågorna utan på att vi inte är tillfreds med det arbete som civilministern bedriver. Det är ju inte jag som påstår att det är bekymmersamt, utan det är tjänstemannaföreningen i förvaltningsstyrelsen. De personer som representerar föreningen bör väl i alla fall vara insatta i det som sker och inte sker. De är otillfredsställda just med att det bara finns en jämställdhetsplan med allmänna förklaringar om balans och jämn könsfördelning. Där ligger bekymren!

Anf. 10 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Låt mig allra sist till Kerstin Ekman säga: Det gäller bara en facklig organisation i regeringskansliet – TCO-S, som lokalt är kritisk. De andra fackliga organisationerna har inte haft sådana anmärkningar mot regeringens jämställdhetsplan. Det återstår också att se om den lokale representanten i regeringskansliet får TCO-S, sin huvudorganisation, med sig efter det att pågående tvisteförhandlingar har avslutats.

Planen är på åtskilligt antal sidor, och där finns också konkreta mål i den meningen att man i olika lönefält skall försöka åstadkomma utjämning mellan män och kvinnor. Vi har snart inom civildepartementet uppnått 40-procentsmålet inom hela gruppen på handläggsidan.

Samtliga fackliga organisationer är inte kritiska. Kritiken kommer från en organisation och på en enda punkt.

Anf. 11 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Det finns säkert anledning att återkomma i den här frågan. Det kan man göra genom att studera protokoll från styrelsen och även den statistik som kommer fram.

Min förhoppning är att det verkligen är som civilministern säger, men jag tvivlar.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1987/88:181 om poströstningen på valdagen vid allmänna val

Anf. 12 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag vill svara följande på Birthe Söresteds fråga om jag avser att ytterligare utreda frågan om att begränsa poströstningen på valdagen.

Som Birthe Sörestedt angett behandlades frågan av folkstyrelsekommittén (Ju 1984:05) i dess huvudbetänkande. Kommittén föreslog inte några lagändringar i den delen. Samma inställning redovisades i propositionen (1987/88:22) om vissa grundlagsfrågor m. m.

Liksom kommittén anser jag att poströstningen har mycket stor betydelse för väljarnas möjlighet att utöva sin rösträtt. Det går därför inte att göra några betydande begränsningar av möjligheterna att poströsta. Jag ser ingen anledning att nu utreda frågan ytterligare.

Anf. 13 BIRTHE SÖRESTEDT (s):

Herr talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret.

Poströstningen har ökat och kommer troligen att öka framöver, även om ökningstakten minskat. Vid 1985 års val lämnades mer än 2 miljoner poströster. På valdagen lämnades drygt 30 000, de flesta på postkontor i hemkommunen. En röst avgiven i en vanlig postkassa före valdagen kostade 3:21 kr. En röst avgiven på valdagen på posten kostade 107:74 kr. Kostnaden för en poströst på valdagen är således betydande.

Folkstyrelsekommittén har uttalat att poströstningen har en utomordentligt stor betydelse för väljarnas möjlighet att utöva rösträtt och att det mot denna bakgrund inte går att göra några betydande begränsningar av möjligheterna att poströsta. Jag delar denna uppfattning. Men för den skull måste ändå olika förslag diskuteras om hur röstningsförfarandet kan göras mera säkert och praktiskt och inte minst hur kostnaderna kan hållas nere. Därför anser jag att riksskatteverkets synpunkter som bygger på erfarenheter från valnämnder ute i landet måste penetreras nog.

Att förbjuda poströstning i hemkommunen på valdagen kan inte anses innebära att röstningen försvåras då möjlighet att rösta i vallokal finns. Det förekommer att poströstning sker trots att vallokal finns i kvarteret mitt emot. Att helt slopa poströstningen på valdagen kan innebära en begränsning att utöva sin rösträtt för dem som befinner sig på annan ort. Detta skulle emellertid kunna lösas på annat sätt.

Det har också stor betydelse att så många som möjligt av de på valdagen avgivna rösterna räknas vid den preliminära rösträkningen på valdagens kväll. Som förhållandet är nu kommer endast ett begränsat antal röster som avgivits på postkontoren att medräknas på valdagen.

Jag undrar om justitieministern kommer att ta andra initiativ för att förmå väljarna att rösta i vallokal på valdagen?

Anf. 14 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Vi har ett högt valdeltagande i Sverige. Det skall vi vara glada över. Till skillnad från vad som är fallet med många andra folk anser den stora majoriteten av svenska folket att rätten att rösta är något fint.

Det är min uppfattning och utgångspunkt att vi på alla sätt skall underlätta för väljarna att utnyttja sin rösträtt. Vi skall undanröja alla praktiska problem som kan finnas. Det väsentligaste är, enligt min uppfattning, inte om man röstar på valdagen eller vid någon tidigare tidpunkt.

Frågan om sammanräkning tycker jag i och för sig är intressant, men den måste ändå underordnas det helt övergripande målet att så många som möjligt skall få möjlighet att utnyttja sin rösträtt. Mindre justeringar – antalet postkontor som är öppna osv. – kan man naturligtvis alltid diskutera. Men när det gäller den grundläggande frågan har jag precis samma uppfattning som folkstyrelsekommittén, att det inte går att göra några betydande

förändringar i poströstningen. Det skulle innebära stora risker för minskat valdeltagande. De riskerna skall vi inte ta.

Anf. 15 BIRTHE SÖRESTEDT (s):

Herr talman! Jag delar helt uppfattningen att vi skall slå vakt om det stora valdeltagande vi har i Sverige. Det finns vissa möjligheter när det gäller poströstning på valdagen – sammanräkningen av rösterna har stor betydelse – att undersöka hur man kan förmå väljarna att gå till vallokalen i stället för att gå till posten i hemkommunen.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1987/88:187 om behandlingen av riksdagsskrivelse om utmätning av visst slag av försäkringsersättning

Anf. 16 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Allan Ekström har frågat mig vilka åtgärder regeringen har vidtagit med anledning av ett riksdagsbeslut i november 1984 rörande förbud mot utmätning av försäkringsersättning för s. k. beneficieegendom.

Med beneficieegendom avses sådan egendom som enligt 5 kap. 1 § utsökningsbalken kan undantas från utmätning av hänsyn till gäldenärens personliga behov. Det är vanligen fråga om kläder, möbler, husgeråd och annan liknande egendom.

Regeringen uppdrog den 6 november 1986 till riksskatteverket att inleda en utvärdering av utsökningsbalken. I samband därmed överlämnades till verket vissa ärenden med anknytning till utsökningsbalken. Dit hörde den riksdagsskrivelse som Allan Ekström avser. Verket har därefter i en rapport angett på vilka punkter som man bör överväga att göra ändringar i balken. En av dessa punkter rör förbud mot utmätning av försäkringsersättning för s. k. beneficieegendom.

Av rapporten framgår att de flesta av de kronofogdemyndigheter som yttrat sig till riksskatteverket tillstyrker förslaget att utvidga utmätningförbudet till att avse också försäkringsersättning för beneficieegendom.

Riksskatteverkets rapport utgör som sagt en inledning av arbetet med en översyn av utsökningsbalken. Den innehåller därför inga slutliga ställningstaganden och inte heller några författningsförslag. Regeringen kommer inom kort att besluta om hur det fortsatta arbetet skall bedrivas. Det är naturligt att den av riksdagen begärda ändringen i utsökningsbalken tas upp i det sammanhanget.

Anf. 17 ALLAN EKSTRÖM (m):

Herr talman! Vad händer om beneficieegendom blir stulen eller brinner upp och försäkringsersättning faller ut? Är även denna ersättning fredad från utmätning, så att gäldenären har möjlighet att återanskaffa den förlorade egendomen? Svaret borde vara ja – det säger det sunda förnuftet. Men så är dess värre inte situationen enligt gällande rätt.

Det var därför som jag hos lagutskottet lyckades utverka ett tillkännagi-

vande, enligt vilket utskökningsbalken behövde kompletteras så att även försäkringsersättning – som träder i stället för beneficieegendom – förbehålls skall fredas från utmätning. En enhällig riksdag godtog i november 1984 utskottets bedömning. Självfallet är jag angelägen att den efterlysta bestämmelsen kommer att intas i utskökningsbalken så snabbt som möjligt. Detta om bakgrunden.

Av justitieministerns svar – som jag härmed ber att få tacka för – framgår att regeringen låtit riksdagsbeställningen ingå i det uppdrag att göra en utvärdering av utskökningsbalken som regeringen lämnat till riksskatteverket och som verket nu har fullgjort.

Statsrådet får förlåta mig att jag inte ur regeringens skrivelse kunde utläsa *det* handgreppet att riksdagens beställning skulle ingå i en utvärdering från en central myndighets sida.

Åtgärden kan onekligen synas överraskande. Jag kan dock ha viss förståelse för att frågan hanterats på detta sätt. Genom att ingå i riksskatteverkets rapport har frågan kommit tillbaka till regeringen och blir därmed föremål för åtgärd i ett vidare sammanhang. Jag kan försäkra statsrådet Leijon att jag inte hade ställt frågan om jag hade kunnat utvinna allt detta ur regeringens skrivelse. Särskilt ordet "slutbehandlad" ledde min tanke åt fel håll.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1987/88:212 om ansvaret för mögel- och fuktskador i småhus

Anf. 18 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Alf Svensson har frågat bostadsministern om han avser att genom lagreglering förtydliga ansvarsförhållandena vid handel med mögel- och fuktskadade äldre småhus. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Regeringen har under 1980-talet inlett olika åtgärder för att komma till rätta med de problem som t. ex. fukt och mögelskador har gett upphov till. Bl. a. tillkallades i början av år 1983 en särskild utredning för att se över lagreglerna. Utredningen har nyligen föreslagit att man ändrar och förtydligar de lagregler som Alf Svensson avser med sin fråga. Betänkandet har skickats ut på remiss till olika myndigheter och organisationer. Jag hoppas att betänkandet skall kunna läggas till grund för lagstiftning med klara och tydliga regler om ansvaret för dolda fel i fastigheter.

Anf. 19 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret.

Att jag tar upp den här frågan beror naturligtvis på att det är åtskilliga enskilda personer som har hört av sig och som är djupt förtvivlade över att de har råkat hamna i mögel- och fuktskadade hus. De vet varken ut eller in när det gäller hur de skall hantera ärendet.

Herr talman! Jag tar mig friheten att snabbt läsa något ur Fel i fastighet,

delbetänkande av småhusköpsutredningen: "Målen om fel i fastighet torde vara bland de vanligaste förmögenhetsrättsliga målen i våra domstolar. I det övervägande antalet av dessa fastighetsmål aktualiseras köparens undersökningsplikt. Inte sällan leder därvid kraven på köparens undersökningsplikt till att köparen inte får någon rättelse. En vanligt förekommande slutsats är nämligen att felet borde ha upptäckts av köparen vid en i samband med köpet med erforderlig noggrannhet gjord undersökning."

Det är alltså stora problem, och i dag kan vi inte anse att lagen kan hanteras på ett sådant sätt att relationerna är klara och tillfredsställande för köparen.

Jag skulle alltså vilja fråga om justitieministern är beredd att verka för att vi exempelvis får en ändring som innebär att köparen anses fullgöra sin undersökningsplikt genom att låta en opartisk sakkunnig företa besiktning.

Anf. 20 Justitieminister ANNA-GRETA LEJON:

Herr talman! Jag tror att vi alla är medvetna om de problem som enskilda människor drabbas av och finner att det är angeläget att göra något åt dessa problem när det gäller de äldre småhusen, precis som man har gjort när det gäller de nyare småhusen.

Nuvarande regler i jordabalken är svårtolkade, och det behövs därför ändringar. Den utredning som Alf Svensson läste ur har tagit upp just den saken, och det förslag som Alf Svensson nu lägger fram finns också med i utredningen och diskuteras där. Utredningen är på remiss. Remisstiden avslutas den 15 februari. Det är min förhoppning att regeringen så snart som möjligt, när vi har fått in synpunkterna, skall kunna lägga fram förslag till förbättrade och klara regler – för jag håller med Alf Svensson om att det behövs.

Anf. 21 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Jag är tacksam för och helt tillfreds med justitieministerns svar.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1987/88:197 om återinförande av mellanölet

Anf. 22 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag är beredd att medverka till ett återinförande av mellanölet med en beskattning avpassad till alkoholstyrkan.

Öl med en alkoholstyrka som motsvarar det tidigare mellanölets, dvs. ca 3,6 viktprocent, kan i dag säljas som starköl. Skatten är densamma för allt öl som har högre alkoholhalt än 2,8 viktprocent.

För närvarande pågår ett arbete inom regeringskansliet med att se över alkoholbeskattningen. Frågan om en närmare koppling av beskattning till alkoholhalten kommer därvid att övervägas från bl.a. alkoholpolitisk utgångspunkt. I samband med detta behandlas även de synpunkter på beskattningen av öl som Svenska Bryggareföreningen har framfört till

regeringen och som bl. a. innehåller ett förslag till en särskild skatteklass för mellanöl. Till dess frågan är färdigberedd vill jag inte uttala mig om eventuella förslag till ändringar av ölbeskattningen.

Anf. 23 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Det är korrekt som statsrådet säger att man i dag kan köpa mellanöl på Systembolaget. Men priset är detsamma som för starköl.

Jag ser det som positivt att statsrådet talar om för oss att det pågår en utredning om alkoholbeskattningen och att den utredningen även har i uppdrag att överväga frågan om en ny skatteklass för det s. k. mellanölet.

Jag tycker, herr statsråd, att detta egentligen borde vara en självklarhet. Det gäller ett öl som finns i stort sett i alla länder i västvärlden. Man betraktar det som självklart att de som vill konsumera detta öl skall kunna köpa det. Varför måste vi ha detta krångel just i Sverige? Är vi här i Sverige sämre människor? Det är fråga om ett öl som man kan hantera på ett riktigt sätt i många andra länder och som kunde hanteras av många många svenskar när det var tillåtet i vårt land fram till 1977.

Varför måste denna fråga tas upp i en utredning? Är frågan verkligen av en sådan dignitet? I många andra länder är det ju en självklarhet att man har tillgång till detta öl.

Jag hoppas, herr statsråd, att stora delar av svenska folket, när denna utredning om alkoholbeskattningen är färdig, kommer att få en möjlighet att köpa detta öl både på Systembolaget och förhoppningsvis också på de ställen där man kunde köpa det tidigare, nämligen i livsmedelsbutikerna.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1987/88:213 om handläggningen av visst indrivningsärende

Anf. 24 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Alf Svenssons fråga gäller ett enskilt, konkret fall. Det förvånar mig att frågeställaren inte tycks känna till regeringsformens bestämmelser om förvaltningsmyndigheters självständighet, vilken gör det omöjligt för mig att uttala mig om pågående handläggning av ett enskilt förvaltningsärende. För kronofogdemyndighetens verksamhet finns regler fastställda av regering och riksdag. Givetvis utgår dessa regler från den allmänt gällande principen att statliga myndigheter har att ta tillbörlig hänsyn till enskilda medborgares sociala förhållanden och mänskliga situation. Om Alf Svensson vill ha ytterligare regler i detta syfte, måste jag i all vänlighet be honom precisera sig på den punkten.

Anf. 25 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret.

Jag misstror ingalunda svenska myndigheters nit, allra minst svenska skattemyndigheters. Jag begriper också fuller väl att de har paragrafer,

regler, bestämmelser och anvisningar i långa banor att ty sig till och luta sig mot och hämta motiveringar för sina beslut från.

Jag vet också att förvaltningsmyndigheter är självständiga. Men jag vet samtidigt att finansministern i regel inte drar sig för att visa sin egen självständighet.

Jag ville bara efterlysa litet varmare hjärtan och vidare sinnelag från myndigheters sida. Jag tycker att respekten för den enskilda människan måste lyftas upp. Vi är ju inte i första hand skatteobjekt. Regler och lagar är ju till för människan och inte vice versa.

Cornelis Vreeswijk var en konstnär i raden av briljanta svenska trubadurer och kompositörer, såsom Lasse Lucidor, Carl Michael Bellman och Evert Taube.

Herr talman! Dessa konstnärer var inga vanliga Svenssöner. Det är orimligt att tänka sig att de skulle kunna skatteplanera och hålla ordning på sin bokföring på det sätt som är självklart och lämpligt för Kjell-Olof Feldt och kanske även för mig. Kjell-Olof Feldt och jag kan däremot inte tänka oss att skriva en sublim visa om t. ex. en kolonivistelse, även om herr Feldt försökt sig på skaldandets konst.

Jag tror att det krävs mer av pietet och mer av respekt för den enskilda människan, som är unik. Jag skulle nästan vilja säga att vissa människor, såsom just Cornelis Vreeswijk, är alldeles speciellt unika. De berikar inte precis vår tillvaro med planmässighet och skötsamhet, men de berikar sannerligen den kulturella världen på många andra sätt och gör det möjligt för oss att bli av med de grå och dystra stämningar som vi kanske litet till mans kan fastna i.

Jag har inte väckt denna fråga med någon annan avsikt än i en förhoppning om att finansministern med sin odiskutabla pondus skulle vilja bilda opinion för, dvs. få till stånd en oskriven lag om att respekten för den enskilde skall bli så omfattande att individen, vem han eller hon än är, vänner och anhöriga, skall slippa att uppleva att myndighetsutövandet verkställs t. o. m. mellan död och begravning.

Anf. 26 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Det dör människor i Sverige varje dag, och flera av dem har säkerligen skatteskulder. Flera av dessa skatteskulder indrivs också. Jag har icke hört Alf Svensson stå och predika medmänsklighet i något tidigare fall. Varför står han här i dag? Jo, därför att en kvällstidning har gjort ett snaskigt reportage om en populär trubadur, och genast är Alf Svensson där och bökar med sitt politiska tryne.

Om Alf Svensson hade gjort sig besväret att ta reda på sakhållandet hade han fått klart för sig att hela tidningshistorien är falsk, att något indrivningsförsök icke har gjorts och att den tjänsteman det gäller nu är mordhotad och måste förses med säkerhetsskydd. Kan inte Alf Svensson visa någon anständighet i den politiska debatten?

Anf. 27 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Jag vet inte om anständigheten är så omfattande beträffande Kjell-Olof Feldts ordval, när han talar om politiskt tryne osv.

Det är helt uppenbart, herr talman, att svenska folket har blivit informerat i allra högsta grad, oberoende av om jag har gjort någonting åt det, om att Cornelis Vreeswijk efter sin död har attackerats av skattemyndigheten. Om det sedan är rätt eller orätt har inte varit så lätt för mig att ta reda på.

Jag sade i mitt anförande att jag tycker att det skall gälla pietet gentemot människor, oberoende av om de är kända eller okända, men i regel är det så, herr talman, att man utifrån ett känt fall får attackera den generella situationen även för en vanlig dödlig Svensson.

Anf. 28 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Det hade varit mycket lätt för Alf Svensson att förvissa sig om huruvida denna tidningshistoria var sann eller inte. En ledamot av riksdagen har möjlighet att t. ex. ringa finansdepartementet eller kronofogdemyndigheten innan han försöker spela på popularitetens strängar hos en person som varit avhållen och nu är avliden.

Alf Svensson anförde vissa litterära storheter, och jag skall be att få läsa upp en mening ur Matteusevangeliet, 1917 års bibelöversättning, som passar utmärkt bra på Alf Svenssons politiska gärning. Det lyder:

”Ve Eder, I skriftlärde och fariséer, I skrymtare, som ären lika vitmenade gravar, vilka väl utanpå synas prydliga, men inuti äro fulla av de dödas ben och allt slags orenlighet!”

Anf. 29 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Vore det inte lämpligt att finansministern besinnade sig något? Har finansministern följt min politiska gärning så till den grad att det kan vara lämpligt att använda det bibelordet på allt det jag har gjort och gör? Jag må säga att det var en hård dom. Jag kanske får returnera med skriftens ord: ”Dömen icke, så skolen I icke bliva dömda.”

Jag har vid flerfaldiga tillfällen sagt att jag med utgångspunkt i detta kända fall har försökt rikta uppmärksamheten på att skattemyndigheter inte alltid är fyllda av pietet från hjässan till fotabjället. Sedan jag väckte denna fråga har människor hört av sig från flera håll och berättat historier som verkar vara helt absurda. Jag skall naturligtvis kontrollera om de är sanna och då återkomma till herr finansministern.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1987/88:199 om Folksams finansaffärer

Anf. 30 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat finansministern om han är beredd uttala att försäkringsbolaget Folksam inte bör spekulera på osäkra finansmarknader med fackföreningsmedlemmars sjukförsäkringspremier.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Till att börja med vill jag uttala att det vore olämpligt av mig att kommentera det särskilda fall som nämns i frågan. I det hänseendet har – om

torde vara bekant – försäkringsinspektionen i ett utförligt beslut den 18 november 1987 redovisat vad som har inträffat och vilken bedömning inspektionen har gjort i anledning av detta.

När det så gäller den direkta fråga som Sten Andersson har ställt är mitt svar följande:

Den som har att förvalta andras pengar måste självfallet iaktta extra stor försiktighet när det gäller frågan om hur dessa pengar skall placeras. Detta gäller vare sig det är fråga om skattebetalarnas pengar, insättarens medel eller försäkringstagarens premier. I sådana sammanhang bör det enligt min mening vara en självklarhet att man avhåller sig från engagemang av sådan art och med sådan riskexponering att det blir fråga om ren spekulation.

Anf. 31 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det är korrekt som statsrådet säger att försäkringsinspektionen den 18 november gjorde en bedömning. Men det är lika korrekt att Folksam och dess styrelse inte har begripit detta. Efter detta datum pratar fortfarande Stig Malm om affärer i stil med V 65, alltså spel på hästar. Försäkringsinspektionens chef har i dagarna klart och tydligt talat om att det inte är detta det handlar om. Han säger också att det borde vara en självklarhet för ett försäkringsbolag att inte spela V 65 med försäkringstagarnas premier.

Litet intressant i sammanhanget är också att en hel del av de herrar som i dag sitter i Folksams styrelse var mycket aktiva för ett antal år sedan, när vi hade den intensiva debatten om löntagarfonder här i Sverige. Man beskyllde då det privata kapitalet för "klipp" och annan verksamhet. Det skulle fonderna inte syssla med. Nu har vi sett att fonderna sysslar med sådant. Det företag där en stor samling av dessa företrädare sitter i styrelsen sysslar på ett kvalificerat sätt med snabba "klipp".

Till sist, herr talman, skulle jag vilja ställa en fråga till statsrådet, med tanke på vad han skriver på sista raden i sitt svar. Jag tror att man bör kunna svara utan att bli beskylld för att idka ministerstyre: Anser statsrådet Bengt K Å Johansson att Folksam har sysslat med ren spekulation med försäkrings-tagarnas premier?

Anf. 32 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Om jag uppfattar Stig Malms uttalande rätt, och det bör även Sten Andersson i Malmö kunna läsa innantill, är det just ett konstaterande av att man inte skall ägna sig åt verksamhet som kan liknas vid V 65 eller något annat mera spekulativt inslag. Min uppfattning är att banker, vissa finansbolag och försäkringsbolag har kommit att göra affärer som kommer ren spekulation nära. Det är därför som både bankinspektionen och försäkringsinspektionen har tagit i rejält.

Anf. 33 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Vad Stig Malm har sagt eller inte sagt i den här frågan blir i så fall en fråga mellan honom och Sveriges största tidning. Enligt tidningen säger han: Jag anser fortfarande att denna form av finansaffärer är att likna vid V 65. Chefen för försäkringsinspektionen säger att den inte skall behöva

gå ut och tala om för bolagen sådana självklarheter som att man inte skall spela V 65 med försäkringstagarnas premier.

Herr talman! Jag ställde en rak fråga till statsrådet, och han lyckades självklart undvika att svara på den. Är den form av verksamhet som Folksam har bedrivit med försäkringstagares premier ren spekulat

Anf. 34 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Det har kommit ett utlåtande, som är mycket utförligt, från försäkringsinspektionen där bedömningar har gjorts om huruvida den verksamhet som Sten Andersson i Malmö tagit upp i sin fråga är förenlig med vad lagen föreskriver beträffande försäkringsbolagen. Då är det inte min uppgift, Sten Andersson i Malmö, att gå in och överpröva det genom att göra ytterligare uttalanden.

Anf. 35 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag noterar att statsrådet i sitt skrivna svar till mig just talar om "ren spekulat

Efter det att försäkringsinspektionen gjorde sin kommentar den 18 november har Folksam gått ut och sagt att bolaget inte har gjort något fel. I dagens tidningar säger chefen för försäkringsinspektionen att Folksam agerat fel, men Folksam vill alltså inte erkänna det. Vi har också sett att Folksam i debatten försöker lägga skulden på andra.

Folksam har givit sig in på en sorts affärer som framstående ledamöter i dess egen styrelse tidigare skarpt har kritiserat.

Sedan förstår jag att statsrådet inte är intresserad av att korsfästa Folksam. Hur är det man säger – till bröders hjälp?

Anf. 36 Statsrådet K Å JOHANSSON:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö citerar inte korrekt och refererar inte korrekt.

Såvitt jag kunnat uppfatta, är det för det första inte sant att Folksam säger att man inte har gjort något fel.

För det andra har jag redan talat om för Sten Andersson i Malmö att jag inte kan uttala mig i det enskilda fallet och därmed överpröva den bedömning som försäkringsinspektionen har gjort.

För det tredje, Sten Andersson i Malmö, är mitt uttalande i svaret klaggörande nog om hur jag ser på en rent spekulativ verksamhet från försäkringsbolags och andras sida.

Anf. 37 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Då tolkar jag statsrådets tystnad så att statsrådet anser att Folksam har ägnat sig åt ren spekulat

Vad gäller om Folksam har erkänt fel eller ej är det riktigt att Folksam har erkänt fel i vissa enskildheter, men i den stora frågan vidhåller Folksam

fortfarande uppfattningen att man inte har gjort fel.

Stig Malm säger i dag i tidningarna att han betraktar den här sortens affärer som likställda med hästsportens V 65. Jag tycker att det är förvånansvärt att styrelseordföranden i ett av Sveriges största försäkringsbolag kan ha den uppfattningen, och jag anser att de som i dag är försäkringstagare hos Folksam borde överväga möjligheten att skifta till annat företag som har en mera seriös inställning i fråga om behandlingen av deras pengar.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1987/88:202 om marknadsföringen av s. k. personlighetskurser

Anf. 38 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Marianne Karlsson har, med utgångspunkt i ett betänkande av lagutskottet, frågat civilministern på vilket sätt regeringen följt utvecklingen beträffande marknadsföringen av s. k. personlighetskurser samt om regeringen har för avsikt att ingripa i de förhållanden som råder i exempelvis scientologikyrcan.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Det åsyftade betänkandet av lagutskottet (LU 1985/86:34) behandlar en motion rörande marknadsföring av s. k. personlighetskurser, dvs. kurser efter vilka man påstås kunna bli mer fantasifull, bli en bättre ledare, få bättre minne, bli mer intelligent etc. Utskottet ansåg bl. a. att det borde ankomma på regeringen att noga följa utvecklingen på området och vidta de åtgärder som kan visa sig vara nödvändiga. Riksdagen biföll utskottets hemställan att detta skulle ges regeringen till känna (rskr. 1985/86:292).

Mot bakgrund av riksdagens beslut har regeringen följt utvecklingen på området och därvid bl. a. hållit sig underrättad om de anmälningar som gjorts till konsumentverket. Uppvaktningar som gällt bl. a. personlighetskurser har gjorts på social- och finansdepartementen. Utöver sättet för marknadsföring finns det ett flertal olika aspekter att anlägga på de kurser som det här är fråga om. Samråd departementen emellan äger rum fortlöpande. Några särskilda åtgärder eller ingripanden från regeringens sida är inte aktuella.

Anf. 39 MARIANNE KARLSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret!

Många människor tycks i dag ha ett visst behov av att förbättra sig själva i psykiskt avseende, och därför finns det en marknad för olika former av personlighets- och beteendepåverkan. Det finns också åtskilliga exempel på att personlighetskurser säljs direkt till organisationer som utlovar personlighetsförbättringar av olika slag. De utställda löftenas rimlighet kan sättas i fråga.

Vi fick för några dagar sedan genom massmedia erfara hur människor luras att låna upp hundratusentals kronor för dessa personlighetskurser. Då undrar jag vart vi är på väg i Sverige – det är många olika förförelseläror på

gång och vi bör följa dem uppmärksamt.

Jag drog mig till minnes att vi i lagutskottet under våren 1986 behandlat en motion om dessa frågor. Vi hade uppenbarligen givit regeringen i uppdrag att följa utvecklingen och vidta de åtgärder som kunde visa sig vara nödvändiga. Men ett utdrag ur behandlingen av riksdagens skrivelser ger vid handen att ingenting har gjorts. Detta är anmärkningsvärt, tycker jag, med tanke på att vi är väl medvetna om vad som händer i landet på denna front.

Konsumentverket har vitsordat att marknadsföringen av s. k. personlighetskurser många gånger är oseriös och att människors själsliga nöd därvid utnyttjas på ett otillbörligt sätt.

Marknadsdomstolen har prövat påståenden i annonser om att man med hjälp av en s. k. E-meter skulle kunna mäta människans mentala tillstånd och förändringar av detta. Invändningar mot att marknadsdomstolen inte kunde pröva ärendet med hänsyn till grundlagsskyddet för religionsfriheten och tryckfriheten godtogs inte. Marknadsdomstolen ansåg att påståendena var uppenbart oriktiga och därför otillbörliga enligt marknadsföringslagen.

KO har i ett fall från år 1980 med stöd av marknadsföringslagen beslutat om förbudsföreläggande beträffande marknadsföring av en kurs som kallas Reningsgenomgången.

Konsumentverket har att följa de här frågorna. Men konsumentverket kan inte avsätta särskilda resurser för granskning av marknadsföringen. Jag vill fråga statsrådet om han är beredd att ge konsumentverket mer medel för denna granskning. Det är väl så att både regeringen och konsumentverket skall följa frågorna?

Anf. 40 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Jag är självfallet beredd att tillse att konsumentverket har möjligheter att fullgöra sin uppgift, nämligen att följa marknadsföringen också på det här området.

Anf. 41 MARIANNE KARLSSON (c):

Herr talman! Jag tackar för det ytterligare svaret. När statsrådet säger att han är beredd att vidta sådana åtgärder kan vi från lagutskottet också påpeka för konsumentverket att verket kanske har möjlighet att få mer pengar till detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1987/88:104 om den planerade thoraxkliniken i Umeå

Anf. 42 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Börje Hörnlund har frågat mig om regeringen är beredd att omedelbart ge statens förhandlingsnämnd i uppdrag att med Västerbottens läns landsting förhandla om inordnande av den nya thoraxkliniken i Umeå enligt gällande avtal om samarbete om läkarutbildning och forskning, det s. k. LUA-avtalet. Jag har samrått med utbildningsministern i denna fråga.

Först vill jag slå fast att regeringen inte hindrar eller fördröjer planeringen

av en thoraxkirurgisk klinik i Umeå.

En ny thoraxkirurgisk klinik i Umeå föranleder naturligtvis förhandlingar mellan staten och landstinget. Statens förhandlingsnämnd kan föra dessa förhandlingar utan något särskilt uppdrag från regeringen. Enligt vad jag har erfarit pågår förhandlingar också för närvarande.

Anf. 43 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Enligt min mening har thoraxklinikerna i Umeå försenats i cirka tre år. Det finns olika instanser som har ansvaret för den förseningen.

Jag vill kommentera andra delen av svaret. Det är bra att regeringen nu inte fördröjer planeringen, men regeringen har hindrat och fördröjt den tidigare.

Det är alltså bra att förhandlingarna nu tydligen har kommit i gång, och vi får hoppas att de snabbt leder till resultat. Som bekant är ju detta ett område med köer, och ju fortare det händer saker, desto bättre.

Tack för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1987/88:179 om operationskapaciteten vid sjukhusen

Anf. 44 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Inga Lantz har frågat mig vad jag tänker vidta för åtgärder för att förbättra den offentliga sjukvårdens möjligheter att öka operationskapaciteten i egen regi.

Regeringen fastställde den 1 oktober 1987 vissa indikationer och krav som måste vara uppfyllda för att ersättning skall utgå till sjukvårdshuvudmännen vid höftleds-, kranskärls- och starroperationer. Vid de nyligen avslutade förhandlingarna om sjukvårdsersättningen för åren 1988 och 1989 har överenskommit att den särskilda ersättningen till vissa operationer fr. o. m. år 1988 skall inordnas i den allmänna sjukvårdsersättningen.

Det råder enighet om att de indikationer och krav som gemensamt har lagts fast för den särskilda ersättningen till operationer för år 1987 skall fortsätta att gälla i tillämpliga delar. Jag har därför inte för avsikt att vidta några åtgärder i denna fråga.

Anf. 45 INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Jag skall be att få tacka för svaret.

25 patienter står i kö för kranskärlsoperationer och kommer innan detta år är slut att ha opererats på det privata Sophiahemmet. Ytterligare 50 patienter kommer att opereras på samma privata sjukhus under våren. Detta framgår av ett avtal som har träffats mellan nordvästra sjukvårdsstyrelsen och Sophiahemmet. Antalet patienter som behöver denna typ av operation är nu över 300 stycken, och kön ökar hela tiden. Väntetiden är omkring tio månader. Landstinget försöker att förkorta köerna, men man tror inte att det kommer att gå, eftersom tillströmningen av patienter hela tiden ökar.

Enligt det nu tecknade avtalet skall landstinget betala Sophiahemmet 95 000 kr. per operation vid en vårdtid om tio dagar. Vid förlängd vårdtid utgår ersättning om ytterligare 1 800 kr. för varje vårddygn. Och om det behövs intensivvård blir ersättningen 4 750 kr. för varje ytterligare dygn.

Riksdagen beslöt ju i våras att anslå 70 milj. kr. till sjukvårdshuvudmännen för att öka operationskapaciteten för bl. a. kranskärlsoperationer. I flera fall, t. ex. det som jag nyss talat om, har detta inneburit att den offentliga sjukvården använt anslaget för att köpa tjänster av den privata läkarvården. Man har motiverat detta med driftstörningar på grund av personalbrist. När man undersökt förhållandena har det visat sig att sjukhusens egen personal varit uppbokad på sin fritid för operationer inom den privata vården. Detta måste vara ett bakvänt förhållande.

Jag har därför frågat vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att landstingen skall kunna öka antalet operationer i egen regi. Av det svar som jag har fått framgår att regeringen över huvud taget inte tänker företa sig någonting, utan den tycker att förhållandena är ganska bra. Detta beklagar jag mycket. Det är ett mycket tråkigt svar som jag har fått av Gertrud Sigurdsen.

Anf. 46 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Avtal har slutits om hur dessa extra pengar skall användas. Det står också i uppgörelsen att när det gäller upptagningsområden har patienten rätt att begära att få operationen utförd vid annan klinik, vid annat sjukhus eller hos annan sjukvårdshuvudman. Avtalet säger vidare att sjukvårdshuvudmännen aktivt skall pröva möjligheterna att remittera patienten till annan klinik där kapaciteten är större. Det är riktigt att om patienten kan få hjälp snabbare skall sjukvården verka för att operationen utförs på annan ort.

Om ett landsting bedömer att den privata vården har möjligheter att snabbare kunna tillgodose patienternas behov av operation så är detta landstingets sak. Jag anser för min del, och jag tycker det borde vara så också för Inga Lantz, att det allra viktigaste är att vi snarast möjligt kan åtgärda de problem som finns, så att vi kommer till rätta med köerna. Jag tycker att det initiativ med ett tillskott som regeringen har tagit är ett väsentligt bidrag för att vi bättre skall kunna klara av denna situation, så att människor snarast möjligt kan få operationer utförda och slipper lida.

Anf. 47 INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Det är klart att vi skall hjälpas åt att korta av köerna. Det är vi alla överens om. Debatten om de långa operationsköerna har utnyttjats av de borgerliga partierna som ett argument för en ökad privatisering inom sjukvården. Man har också sagt att det skulle bli billigare med privat vård – så är det inte alls.

I de fall där man har gjort jämförelser mellan privata alternativ och offentlig vård, framgår det att det är förmånligast för sjukvårdshuvudmännen att utföra operationerna i egen regi. En viktig anledning till att verksamheten i egen regi blir billigare är att sjukvården under sådana förhållanden kan utnyttja fasta resurser i form av operationssalar, vårdplat-

ser och personal. Vad som då behövs är ytterligare anslag för att täcka kostnaderna för personalen och minska köerna när det gäller vård i egen regi.

Jag kan konstatera att med det svar jag har fått av Gertrud Sigurdsen så bäddar man, under täckmantel av att man skall korta köerna för patienternas bästa, för en ökad privatisering. Man gör inget för att förbättra den offentliga vården och för att personalen i stället i egen regi skulle kunna utföra dessa operationer. Det är beklagligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1987/88:195 om ökade insatser mot sjukdomen aids

Anf. 48 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Daniel Tarschys har frågat mig vilka åtgärder som regeringen avser att vidta för att arbetet mot HIV/aids skall kunna föras med tillräcklig kraft under innevarande budgetår.

Som jag framhöll i mitt svar den 27 oktober i år till Gullan Lindblad i detta ämne måste vi vara fullkomligt klara när det gäller ansvarsbilden. Även om vissa möjligheter till bidrag finns har myndigheternas ansvar och uppgifter inte förändrats. Skolan har t. ex. ansvaret för att ge kunskap till ungdomarna om sex och samlevnad och därvid också om HIV och aids. Skolöverstyrelsen har genom socialdepartementets beslut den 6 oktober 1987 erhållit 3,5 milj. kr. för särskilda informationsinsatser inom gymnasieskolan om HIV/aids. Bidraget avser vissa kurskostnader och utbildningsmaterial. Däremot avsågs sökt bidrag till vikarieersättningar.

Frågorna som Daniel Tarschys tar upp om det extra bidraget för år 1988 till vissa landsting och kommuner, där HIV-smittan är särskilt utbredd, och om ytterligare medel till basorganisationen m. m. vid socialstyrelsen behandlas i budgetarbetet. Resultatet av detta arbete kommer att föreläggas riksdagen av regeringen i vanlig ordning.

Anf. 49 DANIEL TARSCHYS (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka fru Sigurdsen för svaret på min fråga.

Hon säger att vi måste vara fullkomligt klara när det gäller ansvarsbilden. Det håller jag helt med om. Ansvaret för aidsbekämpningen vilar helt och fullt på regeringen. Regeringen har ansvariga ämbetsverk till sitt stöd.

I min fråga talade jag om socialstyrelsen och skolöverstyrelsen. De har nu slagit larm till regeringen om att det behövs kraftigt ökade resurser för att de under innevarande budgetår skall kunna bedriva arbetet med vederbörlig kraft.

Regeringen har sagt nej till detta. I ett fall har man inte alls svarat. Det är detta jag har riktat skarpa invändningar mot. Jag menar att regeringen har gjort en grav felbedömning när den snöper arbetet i både socialstyrelsen och skolöverstyrelsen på detta område.

Det är oerhört viktigt att vi omedelbart får i gång en kursverksamhet, så att lärare i alla skolor kan ge fullgod utbildning om HIV/aids. Det är inte en fråga som kan vänta till nästa budgetår. Det är inte heller en fråga som kan kvaddas

genom att socialdepartementet och utbildningsdepartementet till äventyrs inte kan komma överens om fördelningen av pengarna. Jag menar att regeringen har gjort sig skyldig till en grav felbedömning när resurserna till socialstyrelsen och skolöverstyrelsens ströps.

Fru Sigurdsen hänvisar vidare till budgetarbetet, men det är då nästföljande budgetår som avses. Jag talar om vad som sker under innevarande budgetår, under vilket regeringen minskar resurserna till storstadsregionerna och säger nej till att tillgodose akuta medelsbehov från två ämbetsverk som har en nyckelroll i arbetet mot HIV-smitta och aids. Det är upprörande, fru Sigurdsen, och jag hoppas att regeringen ser till att det under detta budgetår ställs ytterligare medel till förfogande, så att detta viktiga arbete kan bedrivas med all den kraft som är nödvändig.

Anf. 50 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Självfallet har regeringen ett ansvar när det gäller den här verksamheten, liksom också beträffande många andra verksamheter. Men också landstingen, kommunerna och de olika ämbetsverken har sitt ansvar när det gäller att sprida informationen. Detta kan varken regeringen eller aidsdelegationen, där Daniel Tarschys sitter, ensamma klara av.

Det är inte så att vi har strypt något anslag. Den anslagsframställning som skolöverstyrelsen har gjort var naturligtvis omfattande, och vi har, som jag säger i mitt svar, avslagit ansökan om att vi skall betala ut vikarieersättningar.

Daniel Tarschys säger att vi måste få i gång denna verksamhet. Verksamheten är redan i gång i skolorna. Jag har besökt så många skolor att jag kan säga det. Man ger i dessa undervisning om sex och samlevnad, och i den ingår att man lämnar information om HIV och aids. Verksamhet pågår alltså både inom socialstyrelsens och inom skolöverstyrelsens område. I övrigt får Daniel Tarschys, som jag tidigare sagt, vänta tills budgetpropositionen kommer.

Anf. 51 DANIEL TARSCHYS (fp):

Herr talman! När de två ansvariga ämbetsverken har klargjort att de behöver avsevärt mera resurser och har delgivit regeringen denna bedömning är det regeringens ansvar att antingen bevilja medlen eller ta på sig ansvaret för att åtgärderna blir otillräckliga.

Det går inte, fru Sigurdsen, att krypa bakom ämbetsverken i det här fallet. Regeringen har ansvaret för dimensioneringen av de insatser som kan göras genom ämbetsverken, och denna bestämmer regeringen genom att vrida av eller vrida på strömmen av pengar. Nu har man inte givit ämbetsverken de pengar som de anser sig nödvändigt behöva. Skolöverstyrelsen har vidtagit den ovanliga åtgärden att i ett pressmeddelande beklaga att man inte har fått de resurser som man behöver.

Jag upprepar än en gång, herr talman, att det är ytterst olyckligt att regeringen inte ger de båda ämbetsverken de resurser som de behöver. En ändring av regeringens beslut bör ske nu och med verkan detta budgetår för att åtgärderna skall komma i gång så skyndsamt som möjligt.

**15 § Svar på fråga 1987/88:214 om kommunal försöksverksamhet
beträffande primärvården**

Anf. 52 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Alf Svensson har frågat Bo Holmberg när regeringen ämnar svara på skrivelse från Jönköpings läns landsting om att Gnosjö s. k. frikommun skall få överta all primärvård på försök. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Enligt lagen (1985:1089) om försöksverksamhet inom hälso- och sjukvårdens område kan regeringen medge att s. k. frikommun övertar driftsansvaret för primärvården t. o. m. år 1991. En förutsättning är att berörd landstingskommun och kommun kommit överens om det.

I månadsskiftet augusti-september 1987 hemställde Gnosjö kommun om regeringens godkännande för Gnosjö kommun att på försök överta driftsansvaret för primärvården i Gnosjö. Efter att ha inhämtat remissyttranden från socialstyrelsen och Landstingsförbundet godkände regeringen avtalet torsdagen den 26 november.

Anf. 53 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Sigurdson för svaret på min fråga.

Den 28 augusti tillställde Gnosjö kommun regeringen och socialdepartementet en hemställan om regeringens godkännande för Gnosjö kommun, som är frikommun, att få överta driftsansvaret för primärvården i Gnosjö. Det finns ett avtal mellan landstinget och kommunen i vilket försöksverksamheten är närmare reglerad.

Herr talman! Att jag tog upp denna fråga här beror naturligtvis på att vi med snabba steg närmar oss den 1 januari 1988 och att kommunen naturligtvis behöver få viss tid på sig att planera själva igångsättandet. Nu är jag helt tillfreds med svaret, eftersom jag inte kunde ha fått det snabbare än vad som har skett. Möjligtvis skulle jag i efterhand kunna säga, men det kanske låter gnälligt, att Gnosjö kommun hellre hade sett svaret något tidigare. Jag är emellertid nöjd med svaret i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1987/88:184 om guldfyndigheten i Rappenfältet

Anf. 54 Industriminister THAGE G PETERSON:

Herr talman! Paul Lestander har frågat mig om regeringen förbereder någon särskild insats för att få klarlagt om ett guldfynd, som gjorts inom Rappenfältet i Arjeplogs kommun, är brytvärt.

Under den senaste 20-årsperioden har omfattande prospekteringsarbeten kontinuerligt bedrivits inom Rappenfältet och angränsande områden. Utgångspunkten för insatserna är att området bedöms ha en hög malmpotential, vilket grundas på en från malmsynpunkt gynnsam geologisk uppbyggnad och på förekomsten av ett stort antal mineraliserade block. Både basmetaller

Prot. 1987/88:33
27 november 1987

Om kommunal försöksverksamhet beträffande primärvården

Om guldfyndigheten i Rappenfältet

och legeringsmetaller uppträder i block inom området liksom även ädelmetaller.

Nämnden för statens gruvegendom (NSG), som svarar för den statliga prospekteringen och som förvaltar den statliga gruvegendomen, samarbetar sedan 1986 med LKAB och AB Sandvik Hard Materials för att genom ytterligare undersökningar gemensamt försöka hitta brytvärda fyndigheter inom Rappenfältet och angränsande områden. Inom ramen för detta samarbetsprojekt, som erhållit stöd från det statliga programmet för utökad prospektering m. m., har nyligen en intressant guldmineralisering hittats inom Rappenfältet. Enligt uppgift från NSG har de ytprover som tagits i och omkring mineraliseringen dock ännu inte hunnit analyseras. Om resultaten av analyserna blir tillräckligt positiva kommer NSG tillsammans med sina två samarbetspartner att finansiera och genomföra nödvändiga borrhningar för att klarlägga fyndighetens storlek och kvalitet. Sådana borrhningar är en viktig del av det underlag som krävs för att kunna avgöra fyndighetens brytvärdhet.

Fortsatta insatser är sålunda redan planerade och kommer att sättas in om fyndighetens kvalitet motiverar det.

Jag hoppas att de inledda undersökningarna skall leda till glädjande resultat.

Anf. 55 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Jag får först tacka industriministern för svaret.

Guld har haft en enorm och fantasieggande klang för allmänheten under århundraden. Många människor nedlade under guldruschen ett enormt arbete i olika delar av världen. Det är inte så länge sedan som det på våra svenska sedlar stod: Denna sedel inlöses vid anfordran av guldmynt.

Det är alltså ett fascinerande perspektiv om det skulle finnas ett brytvärt guldfynd inom Rappenfältet i Arjeplogs kommun. Svaret är positivt på det sättet att det ger vid handen att det redan finns planerade insatser om fyndigheten skulle visa sig brytvärd. Men jag vill ändå ställa en ytterligare fråga till industriministern. Utrustningsindustrin och gruvindustrin har ju ett framtidsprogram under bearbetning, i vilket ingår insatser när det gäller gruvutrustningen inom brytningsområdet och gruvteknikområdet. Skulle man kunna tänka sig att industriministern på något sätt initierade en insats inom Rappenfältet från detta programs sida, eftersom guldmineraliseringen inte är den första intressanta mineraliseringen som upptäckts och bearbetats inom området?

Anf. 56 Industriminister THAGE G PETERSON:

Herr talman! Jag delar Paul Lestanders uppfattning att guld är både vackert och värdefullt och att vi skall anstränga oss för att hitta mer guld. NSG, nämnden för statens gruvegendomar, gör betydande prospekteringsinsatser för och arbetar med Rappenfältet. Jag har inte hört att NSG i dag skulle sakna pengar för att fullfölja det arbetet, utan nu bearbetas de analyser som skall vara avgörande för om en brytning är möjlig eller inte.

Jag vill upprepa vad jag sade i mitt svar, att jag hoppas att de inledande undersökningarna skall leda fram till ett glädjande resultat. Vi satsar för närvarande väldigt mycket pengar i Sverige både på prospektering och på

utveckling av gruv- och mineralindustrin. Inte mindre än 350 miljoner kommer, som Paul Lestander känner till, att satsas på ett nytt utvecklingsprojekt som kallas Gruvteknik 2000. Det är ett mycket omfattande projekt för att utveckla och förnya och därmed stärka de svenska gruvornas framtida konkurrenskraft. Jag är helt säker på att man inom ramen för detta utvecklingsprojekt också kommer att se till att vi får alla möjligheter undersökta att gå vidare inom området ädelmetaller. Jag tror att Paul Lestander kommer att bli nöjd på detta område. Däremot kan jag inte garantera att vi kommer att hitta guld, men vi skall anstränga oss för att leta efter guld.

Anf. 57 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! När jag ställde följdfrågan till industriministern hoppades jag att han skulle ge det svaret, att om det är nödvändigt, om vi anser det befogat, kommer vi också att sätta in resurser från programmet Gruvteknik 2000 inom Rappenfältet. Mängden av olika industrimineraler och andra metaller kommer att ställa krav på ny processteknik och annan ny teknik. Själva anläggningen av anrikningsverken är ju en av de tyngsta posterna. Det kan alltså vara intressant att tillämpa just ett sådant här program på ett bestämt gruvområde där gruvindustrin är i inledningsskede – faktiskt mer intressant än redan tillämpad gruvteknik.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1987/88:200 om resebidragen till studerande

Anf. 58 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Lennart Brunander har frågat mig om jag anser att det är riktigt att tvinga gymnasieelever att ha en så lång restid som fyra timmar om dagen. Mitt svar är naturligtvis att det inte är riktigt.

Det är, som Lennart Brunander påpekar, länstrafiken som administrerar resebidragen. Lokaltrafikföretagen får ett statsbidrag mot att de tar ansvaret för gymnasieelevernas resor. Det systemet har varit gällande sedan budgetåret 1983/84. I proposition 1982/83:129, som innehöll förslaget till detta system, sade min företrädare att hon var medveten om att det inte är möjligt för länshuvudmännen att erbjuda samtliga elever kollektivtrafikservice. Huvudmannen skall därför få avgöra hur resorna skall ske. Om möjligheter att resa kollektivt saknas, skall huvudmannen lämna ersättning till eleven för hans eller hennes resekostnader.

Anf. 59 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret.

Att studera är ett ganska hårt arbete. Det gäller att läsa läxor, vara i skolan och resa ganska långa vägar ibland. En människas framtid beror i mycket hög grad på hur man lyckas i sin utbildning. Det är därför viktigt att det hela sker så bra och riktigt som möjligt.

Min fråga gäller elever som måste åka hemifrån redan strax efter kl. 6 på

Prot. 1987/88:33
27 november 1987

Om tidpunkten för tillsättande av en folkhögskoleutredning

morgonen, för att återkomma någon gång efter kl. 17.30, kanske i sämsta fall kl. 18.30. Det innebär att de är borta hemifrån ungefär 12 timmar.

Sedan skall de också ha fritid, kunna idrotta, ha tid att läsa läxor osv. Även om vissa läxor kan läsas under tiden i skolan kanske man ändå måste lägga ett par timmar på läxläsning hemma. I den här åldern måste man också sova för att uppnå ett bra resultat.

Som det är upplagt för dessa elever tycker jag inte att dessa synpunkter tillfredsställts.

Jag tolkar utbildningsministerns svar så, att han delar min uppfattning att detta inte är riktigt. Då kommer nästa fråga om det är riktigt av länstrafiken att vägra dessa elever resebidrag, när eleverna själva kan ordna resorna och därigenom spara två timmar – resan tar då inte mer än två timmar.

I slutet på svaret skriver utbildningsministern: "Om möjligheter att resa kollektivt saknas, skall huvudmannen lämna ersättning till eleven för hans eller hennes resekostnader." Jag bedömer att det är orimligt med denna långa restid, och därmed tolkar jag utbildningsministerns svar så, att dessa elever borde få reseersättning för att klara resan själva.

Anf. 60 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Utöver vad jag har sagt vill jag framhålla att det kanske inte är precis den statliga reseersättningen till tjänstemän som länstrafikbolagen borde vara skyldiga att utge.

Det är svårt att här i riksdagen mer exakt diskutera förhållandena i varje särskilt län. Eftersom varje länstrafikbolag har en verkställande ledning och styrelse som säkert är intresserad av länsbornas uppfattningar och synpunkter, vore det kanske skäl att vända sig dit med påpekanden.

Anf. 61 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! De påpekandena har gått fram från de berörda människorna. Även skolstyrelsen har varit inkopplad. Men det har inte blivit något resultat. Frågan är då: Är det rimligt att ha ett sådant här system? Jag kan begripa att länstrafiken gärna behåller pengarna och ser till att alla åker med länstrafiken, även om eleverna på det sättet tappar två timmar om dagen. Men jag kan inte se att det är rimligt att hantera frågan så, och då är frågan om man borde hantera den på annat sätt, så att inte samma bolag får fatta båda besluten.

Jag tackar återigen för svaret, för jag uppfattar det ändå som positivt.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1987/88:208 om tidpunkten för tillsättande av en folkhögskoleutredning

Anf. 62 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Lars Hjertén har frågat mig vad skälet är till att folkhögskoleutredningen ännu inte har tillsatts och när regeringen avser att tillsätta denna utredning.

I 1987 års budgetproposition anmälde jag att jag avser att ta initiativ till en översyn av folkhögskolans verksamhet. Jag nämnde även att arbetet med denna översyn inledningsvis bör kunna ske inom regeringskansliet.

Riksdagen har accepterat att arbetet i ett förberedande skede bedrivs inom regeringskansliet (UbU 1986/87:22, rskr. 258). Riksdagens beslut med anledning av 1987 års budgetproposition innebär också att utredningsarbetet därefter skall anförtros en parlamentarisk utredning.

Det är min avsikt att senare i vinter föreslå regeringen att den aviserade folkhögskoleutredningen skall tillsättas.

Anf. 63 LARS HJERTÉN (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min fråga.

Det var för ett år sedan som det började talas om att regeringen skulle tillsätta en utredning om folkhögskolan. Den nuvarande folkhögskoleförordningen har varit i kraft ungefär tio år, och det har hänt ganska mycket inom vuxenutbildningen sedan dess. Det finns kanske därför behov av en ny utredning.

Sedan hände inget speciellt under ett halvår. Då var det dags för den stora folkhögskolekonferensen i början av juni här i Stockholm. Utbildningsministern var där och höll ett tal som uppskattades mycket av oss som arbetar inom folkhögskolan.

Utbildningsministern berörde också en kommande folkhögskoleutredning. Han sade bl. a. följande: Direktiven är nästan klara, och en utredning om folkhögskolans framtid skall tillsättas av regeringen inom kort.

Sedan dess har det gått ytterligare ett halvår och ingenting har hänt, åtminstone inte något som vi utanför regeringskansliet känner till. "Inom kort" är väl enligt gängse språkbruk på sin höjd några veckor, kanske en månad, men knappast sex månader.

I flera landsting har man startat egna utredningar för att dessa skall kunna bedrivas parallellt med den statliga utredningen. Olika folkrörelser ligger i startgroparna för att få i gång egna folkhögskolor, särskilt de folkrörelser som inte har egna folkhögskolor. Men den statliga utredningen har dröjt.

Jag tycker därför att det är ett positivt besked som utbildningsministern ger här i dag, att han är beredd att tillsätta en parlamentarisk utredning. Jag hoppas att folkhögskoleutredningen kommer att tillsättas med det snaraste.

Anf. 64 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! För att tillfredsställa Lars Hjertén vill jag säga att jag är benägen att hålla med honom om att det har tagit ovanligt eller rent av onödigt lång tid med förberedelserna för denna utredning. Jag skall därför försöka se vad som kan göras för att utredningen nu skall kunna komma i gång.

Anf. 65 LARS HJERTÉN (m):

Herr talman! Jag sade förut att jag var nöjd med svaret. Med det tillägg som utbildningsministern nu gjorde måste jag säga att jag är mycket nöjd med svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om vattenföroreningarna från norska industrier

Anf. 66 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Erling Bager har frågat mig om jag avser att åter skyndsamt gentemot den norska regeringen kräva kraftfulla åtgärder för att stoppa nedsmutsningen från norska industrier.

På försommaren 1986 tog jag kontakt med den norska miljöministern och framförde de krav som vi från svensk sida ställer på utsläppsbegränsningar i berörda norska kustområden. Jag inbjöd vidare till en gemensam studieresa med diskussioner. I augusti 1986 genomförde jag tillsammans med den norska miljöministern en sådan studieresa. Vid detta tillfälle presenterade den norska miljöministern ett åtgärdsprogram för att minska utsläppen av vattenföroreningar från industrier, tätorter och jordbruk i Östfoldområdet. I programmet ingår bl. a. att tillstånden till vissa industrier skall omprövas.

Med programmet som grund förekommer löpande kontakter mellan svenska och norska myndigheter.

De nordiska länderna har antagit en nordisk miljöskyddskonvention, som innebär att ett land som är berört av en miljöstörande verksamhet i ett grannland får föra talan vid prövningen av verksamheten. Naturvårdsverket, som är Sveriges bevakningsmyndighet enligt konventionen, avser att utnyttja denna rätt vid de förestående prövningarna av framför allt cellulosafabriker i Östfold, som har stor betydelse för vattenkvaliteten i norra Bohuslän. Verket har i oktober 1987 yttrat sig om Saugbruksforeningens cellulosafabrik och krävt kraftiga reduktioner av utsläppen. Verket avser också att agera i samband med prövningen av Borregaards cellulosafabrik.

De nordiska miljöministrarna har beslutat att utarbeta en gemensam nordisk handlingsplan mot havsföroreningar. I samband med arbete med planen pågår förhandlingar om fortsatta åtgärder mellan de nordiska länderna.

Jag kan försäkra Erling Bager att den svenska regeringen mycket aktivt och på många sätt arbetar för att få till stånd kraftiga reduktioner av utsläppen via de norska fjordar som påverkar våra egna vatten.

Anf. 67 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Jag vill tacka miljöminister Birgitta Dahl för svaret, där hon redogör för de initiativ regeringen har tagit under de senaste åren.

Nedsmutsningen av våra vatten i norra Bohuslän har fortsatt och ökat under årtionden. I flera år har också fiskarna på västkusten upplevt minskade fångster i vattnen från norska gränsen och söderöver. Tidigare fanns exempelvis hälleflundra utanför Kosteröarna. Nu är den helt borta. Även annan fisk, t. ex. rödspätta, har praktiskt taget försvunnit från dessa vatten.

En stor del av denna nedsmutsning kommer från de norska älvarna Glomma, Tista och Idefjorden. Saugbruksforeningens cellulosaindusti i Halden har sedan 1915 använt Tistaälven och Idefjorden för sina orenade utsläpp. I bolagets utsläpp, ca 100 000 kubikmeter avlopp varje dygn, finns 130 ton syreförbrukande ämnen och 3 ton organiska klorföreningar. Klorerade gifter har hittats i fisk och ål. Från Svinesundsbron och in i fjorden

är allt normalt bottenliv utslaget. Älven Glomma flyter genom Fredrikstads- och Sarpsborgsområdet där flera större industrier ligger. Det är framför allt Borregaards cellulos- och kemiindustri, Greåkers cellulosaindustri och Kronos Titans industri som fyller Glomma med stora mängder gifter.

Svenska regeringen och andra myndigheter har under årens lopp haft överläggningar med sina norska motsvarigheter för att åstadkomma förbättringar. Trots detta har praktiskt taget ingen förbättring skett. De norska utsläppen fortsätter som förut. Samtidigt har den norska statsministern Gro Harlem Brundtland fått i uppdrag av FN att internationellt verka för en renare miljö i världen. Den norska statsministern presenteras nu av sitt eget regeringsdepartement som "hela världens miljöminister". Den nonchalans som de norska myndigheterna visar gentemot Sverige med de fortsatta giftutsläppen är häpnadsväckande och upprörande.

Vi kunde också i Dagens Nyheter den 15 november läsa att den norska statsministern gjort 26 utrikesresor på fem kontinenter. Vi kunde läsa att hon outtröttligen far jorden runt och redogör för Brundtlandkommissionens arbete med att åstadkomma en bättre miljö i världen.

Herr talman! Egentligen vill jag önska den norska statsministern all framgång i denna mycket viktiga uppgift. Men begriper inte den norska statsministern och hennes rådgivare att hennes förtroende att verka internationellt kommer att fullständigt undergrävas, om man inte i det egna landet vidtar åtgärder för att stoppa miljöförstörelsen?

Här tror jag att miljöminister Birgitta Dahl har en viktig uppgift. Hon måste klargöra för den norska regeringen innebörden i den svenska kritiken mot de norska utsläppen.

Jag måste fråga Birgitta Dahl om hon är tillfredsställd med det långsamma tempot i de norska myndigheternas hantering av denna fråga.

Anf. 68 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag tvivlar inte på Erling Bagers engagemang. Jag tycker det är litet dålig stil att på osakliga grunder förtala den nuvarande norska regeringen. Den nuvarande norska regeringen är faktiskt den första regeringen i Norge som har gjort konkreta åtaganden i förhållande till den svenska regeringen.

På denna grund pågår nu en omprövning av tillstånden för de berörda industrierna. Det pågår en utbyggnad av de kommunala avloppssystemen, eftersom hittills avloppsvattnet från de tätbefolkade områdena gått rätt ut i havet. En omläggning av jordbruket pågår, och ökade krav kommer att ställas vad gäller miljön.

Så länge regeringarna i Norge var borgerliga, Erling Bager, var vi utan framgång i våra diskussioner med våra norska kolleger. Vi är fortfarande inte nöjda med situationen, men för första gången görs någonting i Norge. Jag vill inte låta Erling Bagers förtal stå oemotsagt.

Anf. 69 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Jag har för miljöministern pekat på det långsamma tempot på den norska sidan, och det gäller oavsett vilka regeringar som sitter vid makten. Jag är själv mycket missnöjd med situationen och jag vet att många andra också är det.

De industrier som jag nämnde tidigare släpper dagligen ut stora mängder gift.

Om vattenföroreningarna från norska industrier

- Borregaard släpper dagligen ut 5,5 ton klor från blekeriet, 172 ton syreförbrukande ämnen och 5,5 ton fibrer.
- Kronos Titan släpper dagligen ut 110 ton svavelsyra, 104 ton järnsulfat och 0,6 ton tungmetaller.
- Greåkers cellulosaindustri släpper dagligen ut 5 ton klorämnen.

Visst kan man bli upprörd över att ett land som har en statsminister som går ut och kämpar för miljön i världen låter detta fortsätta år efter år. Dessutom är Norge det enda land som med militära fartyg har avvisat fredliga fartyg från Greenpeace, som velat komma och informera om utsläppen. Norge är det enda landet i västvärlden som har agerat på detta sätt. Är inte också miljöminister Birgitta Dahl upprörd?

Anf. 70 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag var och är upprörd över det sakernas tillstånd som beror på många försummelse. Men de löften som jag har fått, och som den norska regeringen offentligt deklarerat, är att den omprövning som nu sker av de berörda industriernas tillstånd kommer att medföra att man med mellan 70 och 90 % minskar utsläppen av de ämnen som under lång tid förstört vattnet, och att man är beredd att göra investeringar när det gäller de kommunala avloppssystemen för åtskilliga hundra miljoner kronor. Man har dessutom tagit en strid – som man också vann parlamentariskt – när det gäller omläggningen av jordbrukssystemet.

Jag tycker därför att den norska regeringens nuvarande agerande förtjänar respekt, och jag är mer upprörd över att Erling Bager inte läser på bättre utan vill stå här och förtala dem som försöker rätta till det förgångnas försummelser.

Anf. 71 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Jag har läst på noga, och mina sakuppgifter har jag hämtat från Greenpeace. Jag för min del betraktar dessa uppgifter som mycket korrekta. Vilken uppfattning miljöministern har om Greenpeaces uppgifter vet jag inte. Jag tycker alltså att företrädarna för Greenpeace hittills har visat att de har korrekta uppgifter. Därför anser jag att det är på sin plats att här framföra kritik.

Det kan väl inte vara så, att det faktum att man i Norge har en partikamrat till Birgitta Dahl som statsminister gör att Birgitta Dahl är litet mildare i kritiken? I så fall tycker jag att det vore upprörande.

Saugbruksforeningens cellulosafabrik har i två år utrett om man kan göra någonting åt utsläppen. Nu har jag en uppgift som säger att man har kommit fram till att man inte kan göra någonting åt utsläppen förrän 1993. Jag hoppas verkligen att Birgitta Dahl kan påverka den norska regeringen att sätta stopp för att dessa utsläpp skulle få fortsätta till 1993 – vilket vore rent vansinne.

Anf. 72 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! En sak är de mätningar som görs, inte bara av Greenpeace utan också av myndigheterna, av de nuvarande utsläppen. Ännu är utsläppen för höga – om detta råder inga delade meningar.

En annan sak är vad företaget, som försöker komma undan de nya kraven, hävdar. Men den norska regeringens besked är att åtgärdsprogrammet skall genomföras under nästa år och därpå följande år, för att vara helt genomfört till 1990. Jag träffade den norska miljöministern så sent som i den här veckan, när vi var i London för Nordsjöförhandlingarna. Hon försäkrade att man inte tänker ge efter när det gäller det kravet.

Anf. 73 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Jag redogjorde för de uppgifter som jag har tagit fram när det gäller utsläppen. Birgitta Dahl sade att jag skulle läsa på. Jag har läst på och använt mig av Greenpeaces material. Vill Birgitta Dahl hävda att det underlaget inte är korrekt?

Anf. 74 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Av vad jag nyss sade framgår ju att de nuvarande utsläppssiffrorna är korrekta. Men det finns annat material som Erling Bager borde ha tagit del av och som fanns redan förra sommaren. Det gäller den norska regeringens plan för hur man på fyra års tid skall komma till rätta med utsläppen.

Herr talman! Jag skall översända det materialet till Erling Bager. Vid nästa tillfälle är Erling Bager välkommen – som alltid – att höra med mina medarbetare på departementet, så skall han få det material han behöver.

Anf. 75 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Jag tackar för att jag får ta del av regeringens underlag, och jag kan kanske kvittera med att skicka det underlag som jag har fått fram, om nu inte regeringen har tagit del av det.

Jag hoppas verkligen att Birgitta Dahl skall kunna påverka den norska regeringen så att tempot i hanteringen av miljöproblemen blir snabbare. Det är det min kritik handlar om:

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på frågorna 1987/88:162 och 164 om televerkets förslag om höjning av avgiften för nummerförfrågningar

Anf. 76 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Hans Dau har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att synskadade, rörelsehindrade och andra utsatta grupper skall ha råd att även i fortsättningen använda telefonen i samma utsträckning som vi andra.

Margareta Persson har frågat mig om jag kommer att avvisa televerkets förslag till avgiftshöjningar för nummerförfrågningar.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Såsom frågeställarna och bl. a. många handikapporganisationer har uppmärksammat har televerket föreslagit att en avgift för nummerförfrågningarna skall införas under 1988. Jag kan meddela att detta inte kommer att ske.

Anf. 77 HANS DAU (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Samtidigt vill jag också framföra ett tack till kommunikationsministern och regeringen för att man har tagit intryck av handikapporganisationernas protester i denna fråga och för att man har fattat ett klokt beslut.

Anf. 78 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att Margareta Persson anmält förhinder. Sylvia Lindgren kommer i stället att ta emot svaret på Margareta Perssons fråga.

Anf. 79 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! På Margareta Perssons vägnar tackar även jag kommunikationsministern för det positiva svaret.

För oss som är någorlunda friska, som har synen i behåll och som har händer att hålla med och armar att lyfta med kan det vara lätt att säga att den här frågan är en ganska liten fråga och att den inte har större betydelse. Det är först när man drabbas av någon svaghet eller av handikapp i någon form som svårigheterna kommer i dagen. Då uppdagars nämligen en rad problem som man tidigare inte har haft den ringaste kännedom om.

Ett problem kan vara att man inte kan använda sig av telefonkatalogen och därmed inte kan förmedla sig med en vän, en myndighet eller vad det nu vara må, vars telefonnummer man inte har noterat eller kan utantill.

Om jag har uppfattat frågan rätt, är en av anledningarna till den nu omdiskuterade avgiftshöjningen – som dock alltså inte kommer att ske under 1988 – att televerket har fått ökade kostnader på grund av den service/tjänst som nummerupplysningen innebär.

Men är det då så, att allt fler utnyttjar den här servicen av bekvämlighets-skäl? Om så är fallet, kan detta då bevisas på något sätt?

Kan det vara rimligt att, för att eliminera okynnesringande, höja avgiften? Effekten blir ju att t. ex. handikappade och de som har behov av denna service får ökade kostnader, och någonting sådant kan ju inte accepteras.

Televerkets förslag att införa ett s. k. 020-nummer tycker jag verkar vara mycket krångligt. Det skulle vara mycket svårt att hemlighålla numret inom en grupp som omfattar runt 100 000 personer. Det här kan jämföras med t. ex. de portkoder som finns i en del fastigheter, där antalet familjer dock är betydligt mindre än antalet synskadade och handikappade som, enligt förslaget, skulle ha tillgång till ett s. k. 020-nummer. Portkoderna måste ändå bytas ut ofta, just på grund av att nummerkoderna läcker ut mycket fort.

Allas rätt i samhället och allas stråvan när det gäller att behandla människor lika ur rättvisesynpunkt får aldrig ifrågasättas.

Avslutningsvis vill jag än en gång säga att jag är positiv till det svar som lämnats.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på frågorna 1987/88:178 och 203 om säkerheten inom SJProt. 1987/88:33
27 november 1987*Om säkerheten
inom SJ***Anf. 80 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:**

Herr talman! Mot bakgrund av tågolyckan i Lerum har jag fått en fråga dels från Kerstin Ekman om vilka åtgärder jag avser vidta med anledning av tågolyckan i Lerum, dels från Margit Gennser om jag avser vidta några säkerhetsåtgärder för att återställa tilltron till säkerheten inom SJ.

Jag vill först djupt beklaga den allvarliga trafikolyckan och på regeringens vägnar framföra regeringens djupa deltagande med dem som drabbats.

Den allvarliga olyckshändelsen utreds av tre av varandra oberoende utredningsgrupper. En av dessa utredningar är regeringens fristående katastrofkommission som började arbeta direkt efter olyckan. När utredningarna är klara finns ett underlag för vilka åtgärder som skall vidtas. Något ytterligare initiativ från min sida innan utredningarna är slutförda är alltså inte aktuellt.

Jag kan dock nämna att det inom ramen för det pågående trafikpolitiska utvecklingsarbetet prövas hur en fristående säkerhetsinspektion – en motsvarighet till luftfartsinspektionen och sjöfartsinspektionen – skall kunna inrättas på järnvägsområdet för att högt ställda krav på säkerhet skall kunna uppfyllas. Frågan avses ingå i den trafikpolitiska proposition som kommer att presenteras för riksdagen senare i vinter.

Anf. 81 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Alla upprördes vi av den olycka som inträffade för tio dagar sedan och av de mänskliga lidanden som blev följden av kollisionen mellan de två tågen vid Lerums station – en olycka som krävde så många offer.

Jag framställde frågan, eftersom jag ansåg det vara anmärkningsvärt att bränder utbröt vid kollisionen. Särskilt anmärkningsvärt är det att bränderna, som framgått, fick ett så häftigt förlopp. Dessutom förorsakade de mycket kraftig och, tydligen, också giftig rökutveckling. Jag har från tidigare verksamhet yrkeserfarenhet av de hårda krav som ställs på såväl inredningsmaterial som målning i exempelvis fartyg och offentliga utrymmen. Om motsvarande krav hade gällt för tågen, borde det som nu skedde ha kunnat förhindras. Som jag ser saken kan det finnas två förklaringar. Antingen var det andra faktorer som medverkade till den olyckliga utvecklingen eller också var säkerheten för dålig.

Det är bra att man på kommunikationsdepartementet nu tydligen har insett att det är en svaghet att SJ så att säga är sin egen tillsynsmyndighet. I svaret gör kommunikationsministern själv en jämförelse med fartygsinspektionen och luftfartsinspektionen. Det kommer tydligen att bli en förändring, och det är bra.

Jag förstår att det är svårt för kommunikationsministern att i dag ge ett svar när det gäller detta med andra faktorer. Men jag vill ändå väcka frågan – för detta har omnämnts i massmedia – huruvida ersättandet av den PCB-haltiga oljan i transformatorerna har kunnat påverka förhållandena i detta sammanhang. Det är bra att man har ersatt oljan. Jag har själv arbetat för den saken här i riksdagen. Men det måste ju också åligga myndigheterna att ta reda på

hur det förhåller sig när det gäller de svagheter som eventuellt kan upptäckas när man, för att klara av ett problem, ersätter en sak med någonting annat. Har kommunikationsministern möjlighet att nu ge ett svar i det avseendet?

Anf. 82 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret. Alla upprördes vi av Lerumsolyckan, och alla känner vi ett stort deltagande med dem som drabbades.

Jag har dock även andra incidenter i åtanke. Den 19 november t. ex. kom tåget från Norrköping in på fel spår i Åby. Samma dag hände det i Stockholm att ett pendeltåg kom in på det spår som var avsett för fjärrtåg och vice versa. Den 23 november fick föraren på ett persontåg i Sollefteå klartecken att bommarna var nedfällda, men det var de inte. Följden blev en dödsolycka. Jag skulle kunna räkna upp fler händelser av det här slaget.

I senaste numret av Dagens Industri säger polismästaren i Piteå beträffande en olyckshändelse i fjol – det gällde en kvarglömd godsvagn – att det som inträffat visar att inte heller SJ får strunta i säkerhetstänkandet gentemot trafikanterna.

Det är egentligen det här jag ville komma in på. Det räcker nämligen inte att enbart åstadkomma en säkerhetsinspektion. Problemen är ju att finna i företaget självt, där frågan om en ny generaldirektör verkligen har dragits i långbänk.

I dag kunde jag läsa i tidningen att 55 av 70 chefstjänstemän inte är formellt tillsatta. Dessutom räknar man inte med att den nya organisationen skall vara riktigt klar före den 1 juli 1988.

Ett transportföretag måste tänka på säkerheten. Om det är "svaj" i organisationen, går säkerhetstänkandet förlorat. Hur kunde det vara möjligt att kablar som inte skulle kopplas ihop ändå kopplades ihop? Jag måste fråga kommunikationsministern: Hur länge skall vi vänta på en ny ledning och organisation inom SJ? Är det inte risk, om man väntar för länge, att säkerheten urgröps ytterligare?

Anf. 83 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Den fråga som Kerstin Ekman ställde om transformatorerna kan jag inte svara på. Vi har inte fått något underlag från dem som arbetar med dessa frågor för att kunna ge ett svar.

När det gäller analyser över huvud taget av Lerumsolyckan vill jag för min del vara återhållsam med kommentarerna till dess att de olika grupper som nu går igenom denna händelse har redovisat sina uppgifter. De skall dra sina slutsatser och komma med förslag.

När det sedan gäller de andra händelserna som har uppmärksammats i massmedia skall vi naturligtvis granska dem också. Det är i varje fall SJ:s bedömning att de inte på något sätt är jämförbara med olyckshändelsen i Lerum. Det skall inte heller få förekomma att tåg växlas in på fel spår även om det inte är risk för kollisioner på det spåret. Det har det tydligen inte varit i de fall som har uppmärksammats i massmedia den senaste veckan. Det är angeläget att understryka att någon kollisionsrisk inte har förelegat utan det har varit felaktigheter av annan karaktär.

Vad beror detta på? Det skall vi naturligtvis noga gå igenom. Jag vill säga till Margit Gennser att det rimligen inte kan bero på GD-frågan i SJ. I och för sig hade jag gärna önskat att en ny generaldirektör hade varit utsedd, och jag är angelägen att den nya styrelsen skall lyckas komma fram med förslag om en sådan så snart som möjligt, men det finns en generaldirektör vid SJ. Den nuvarande avgår inte förrän vid årsskiftet. Självfallet skall det förhållandet att man söker en ny chef för SJ inte påverka säkerhetstjänsten på minsta vis. Jag vill gärna understryka att det inte får ske. För övrigt är SJ ett företag med 36 000 anställda, och generaldirektören är ju inte personligen ute och kontrollerar säkerheten på de olika tåglinjerna. Det skulle naturligtvis inte fungera. Därför menar jag att denna fråga inte alls har någon betydelse för det vi nu diskuterar.

Anf. 84 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag förstår helt och fullt att kommunikationsministern inte kan kommentera eventuella orsaker nu, eftersom det pågår en undersökning. Jag tycker ändå att kommunikationsministern indirekt har sagt att det förelegat svagheter, eftersom det kommer att tillsättas en ny tillsynsmyndighet.

Jag hoppas också att kommunikationsministern instämmer i det jag säger, att man alltid skall ta reda på effekterna när man ersätter ett material med ett annat, så att man inte råkar ut för någonting som kanske i förlängningen kan vara värre än den första olycksanledningen.

Jag förstår som sagt att vi kommer att få svar när utredningen är färdig.

Anf. 85 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Nej, jag tror inte att generaldirektören åker ut och tittar på säkerhetssystemen, men han är en symbol för organisationen och dess stabilitet. SJ har haft ett interregnum och 55 av 70 tjänster är ännu inte formellt tillsatta. Allt detta går rakt igenom organisationen.

Man behöver inom SJ ett nytt säkerhetstänkande. Människor kan inte kontrollera så här svåra tekniska system, utan man måste ha självkontrollerande system som på kärnkraftverk och vid flyget. Här måste alltså in ett nytt tänkande. Det är klart att en ledning som vet att den skall gå inte sätter i gång med nya saker. Det behövs en upprepning. Det är inte acceptabelt att växlar läggs fel. Möjligtvis var det ingen olycksfallsrisk i det fall som här nämnts, men det hade kunnat vara det. Det beror alltid på vilka växlar som kopplas in fel. Vad som hänt i Stockholm och på andra håll i landet under det senaste året är inte acceptabelt. Jag kan också hänvisa till vad polismästaren i Piteå sade i samband med en annan dödsolycka.

Anf. 86 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Det är inte acceptabelt att sådana här händelser inträffar, det är vad vi måste vara överens om. De får inte inträffa om generaldirektören finns på plats och de får inte inträffa om han t. ex. skulle vara långtidssjuk, så vi skall inte koppla ihop dessa frågor. Säkerheten skall fungera alldeles oavsett hur det är med tillsättningsfrågor i SJ:s ledning.

Anf. 87 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Det är viktigt i dagens Sverige att vi i dag slår fast att den som är högsta chef för ett företag indirekt via ledningen för företaget har ansvar för allting. Vi vet att en VD har skyldighet att se till att lastbilarna fungerar enligt lag osv. Det är faktiskt så att hela andan i ett företag kan påverkas, och detta i sin tur påverkar säkerheten.

Jag håller också med om att det inte är acceptabelt, att man har dåliga system, köper in fel kablar osv., för då kan olyckor hända. Man skall inte bara skylla på folk långt ner i organisationen, det behövs en ansvarig högsta ledning.

Anf. 88 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Det finns en ansvarig högsta ledning och den har ansvaret till dess att den avgår den 31 december. Om en ny chef varit utsedd hade han inte haft något ansvar förrän han tillträtt. Det är vad som skall gälla, och det är viktigt att detta slås fast.

Anf. 89 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Det är också viktigt att slå fast att om man har beslutat att skaffa en ny ledning får man inte göra övergångsperioden för lång. Det är den som är skadlig för organisationen och skadlig för människorna inom organisationen.

Anf. 90 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jag är mycket noga med att återkomma till detta. Vad Margit Gennser säger är att en person i ledningen innan han har lämnat sin befattning kan börja eftersätta olika frågor. Detta får inte ske – det måste vara alldeles tydligt på den punkten.

Anf. 91 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Chefer är också människor, och det är psykologiskt naturligt om man slappnar litet grand när man vet att man skall lämna ett företag. Den som har ansvaret för att SJ skall få en ny GD måste skynda på. Tillsättningen får inte ta för lång tid.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1987/88:182 om postkontoret i Djura

Anf. 92 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Karin Östergren har frågat mig om jag kommer att vidta några åtgärder för att förhindra en nedläggning av Djura postkontor.

Postverket har beslutat att postkontoret i Djura skall ersättas med lantbrevbäring. Arbetsgruppen för postkontorets bevarande i Djura har skrivit till regeringen och klagat över postverkets beslut. Frågan bereds för närvarande inom regeringskansliet, och jag kan därför inte nu ta ställning till Karin Östergrens fråga.

Anf. 93 KARIN ÖSTERGREN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret.

I den samhällsutveckling som skett framträder allt tydligare hur särskilt vissa bygder, speciellt glesbygd, kommit att spela en viktig dubbelroll till medborgarnas fromma.

Den ena rollen består i att näringsidkare av olika slag, inte minst jordbrukarna, och året-runt-boende över huvud taget håller bygden vid liv alla årstider och därmed utgör en förutsättning för den andra rollen, nämligen att under några sommarmånader ha service och trivsel att skänka åt lika många människor till, från städer och tätorter.

Djura församling i Leksands kommun är en typisk Dalabygd med sex byar i hjärtat av Dalarna. Djura är en äkta bondebygd med fin bygemenskap.

Sedan 1970-talet har en förskjutning av arbetsförhållandena skett. Många av de boende i bygden har blivit pendlare, men med en fortsatt stark hembygdkänsla. Pensionärer kommer från olika delar av landet tillbaka till hembygden. Man vill återförenas med bysamhället och bygemenskapen.

En del kommunala åtgärder har vidtagits. Man har satsat pengar på att bygga daghem, åldringsbostäder och hyreslägenheter och på en upprustning av skolan. Man har satsat på iordningställande av utrymmen för gymnastik samt på utbyggnad av vatten och avlopp.

Vidare har kommunen tagit fram tomter för egnahem, varav många redan har byggts.

Befolkningen i Djurabygden känner sig upprörd och besviken över att postfunktionen nu hotas av nedläggning.

Särskilt anmärkningsvärd är indragning av postkontor i glesbygd, då statsmakterna och ideella organisationer satsar stor kraft på en levande landsbygd, vilket kommit till uttryck i t. ex. Landsbygd 90.

I industridepartementets folder, som jag har här i min hand, står följande: "Målet för glesbygdspolitikerna är en livskraftig glesbygd med arbete, service och god miljö. Riksdagen har därför uttalat sig för offensiva och utvecklingsinriktade glesbygdsinsatser."

Min fråga kvarstår: Kommer statsrådet att vidta åtgärder för att förhindra nedläggning av Djura postkontor?

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1987/88:204 om tågtrafiken på Mälarbanan och Bergslagspendeln

Anf. 94 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Anders Andersson har med hänvisning till en uppgift om att såväl Mälarbanan som Bergslagspendeln är beslutade av regeringen och med tanke på arbetet med annan trafikplanering i Västmanland frågat mig om när utbyggnaden av nämnda tågkommunikationer beräknas vara klar.

Först vill jag säga att Anders Anderssons positiva inställning till samordningen mellan våra trafikmedel är glädjande. Skall kollektivtrafiken kunna utvecklas krävs ett närmare samarbete mellan olika trafiksystem som tåg, buss och flyg.

Prot. 1987/88:32
26 november 1987

*Om tågtrafiken på
Mäljarbanan och
Bergslagspendeln*

Vad regeringen fattat beslut om är att kartlägga och utvärdera olika nyinvesteringar på järnvägsområdet. Av det material som redovisats tidigare i höst framgår att såväl Mäljarbanan som Bergslagspendeln är intressanta för järnvägens utveckling i Mellansverige. I det pågående trafikpolitiska utvecklingsarbetet bereds närmare formerna för det framtida järnvägsbyggandet i syfte att få en övergång till en samhällsekonomisk planering. Samtidigt tas också upp hur samordningen mellan våra trafikmedel skall kunna förbättras. I avvaktan på att detta arbete slutförs och redovisas i den trafikpolitiska propositionen har jag för närvarande inte möjlighet att ge ett närmare besked om Bergslagspendeln och Mäljarbanan.

Anf. 95 ANDERS ANDERSSON (m):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret.

Ute i länen planerar vi ständigt för den kollektiva trafiken. Den kostar mycket pengar, och den kommer naturligtvis att kosta ännu mycket mer pengar om vi på länsplanet skall engagera oss i även den spårbundna trafiken. Jag kan tala om för kommunikationsministern att vi i vårt länsföretag har diskuterat saken och fattat beslut om att begära offert på en spårbunden trafik på vissa sträckor i länet. Varför gör vi det? Jo, därför att vi har bekymmer. Den dåliga standard som SJ uppvisar innebär faktiskt att vi inte har en spårbunden trafik som fungerar.

För vår planering krävs naturligtvis en viss framförhållning. Det krävs också klart besked om hur SJ tänkt sig att i framtiden driva den här trafiken. Som kommunikationsministern själv nämner behöver vi få till stånd en samordning, och det vore bra om en sådan samordning också fanns på regeringsnivå.

På Arosmässan var det flera av oss i styrelsen för länstrafikföretaget som lyssnade på Birgitta Dahl då hon gav klart besked om just Bergslagspendeln och Mäljarbanan. Hennes uttalande kommer att sätta sin prägel på de beslut som vi skall fatta. Om vi skall komplettera järnvägstrafiken med busstrafik, så som vi hittills har gjort, strider det mot vissa miljöprinciper. Vi har ju tidigare deklarerat att det skulle vara en fördel att gå över till spårbunden trafik. Sedan vi hört detta uttalande av Birgitta Dahl har en del styrelseledamöter framhållit att vi naturligtvis måste lita på vad statsrådet sagt och att vi väl bara har att avvakta att Bergslagspendeln kommer i gång.

Anf. 96 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Som jag sade i svaret tycker jag att det är bra om man från länstrafikföretagen har en framförhållning, vilket man tydligen har i Västmanland, och att man försöker uppnå så stora samordningsfördelar som möjligt, när man gör sin trafikplanering.

Såvitt jag förstår har Birgitta Dahl bara konstaterat att de här banorna ingår i de överväganden som görs i anslutning till den trafikpolitiska propositionen. Anders Andersson vet ju att något slutgiltigt beslut om detta inte är fattat förrän riksdagen har tagit ställning till propositionen. Vad länstrafikföretagen skall göra är naturligtvis att de skall fortsätta sin planering och samtidigt följa den beslutsprocess som kommer att ske här i riksdagen. Det är ju inte regeringen som kan besluta om t. ex. vilka villkor

som skall gälla – det blir ju ett resultat av riksdagsbehandlingen.

Jag vill bara säga till Anders Andersson att om han är intresserad av dessa frågor har han naturligtvis som riksdagsledamot möjlighet att påverka till förutsättningar skapas, så att det blir en gynnsam finansieringssituation för länstrafikföretagen när det gäller att bedriva spårbunden trafik. Anders Andersson är välkommen i den krets som arbetar för detta.

Anf. 97 ANDERS ANDERSSON (m):

Herr talman! Det är självklart att det är riksdagen som fattar beslutet, men både kommunikationsministern och jag vet väl att när ett statsråd gör ett uttalande, så måste det betraktas som ett ganska tungt inlägg i en diskussion. För oss på lokalplanet i Västerås var frågeställningen aktuell huruvida Mäljarbanan och Bergslagspendeln skulle vara något att se fram emot. När då ett statsråd klart deklarerar att vi skall få Bergslagspendeln och Mäljarbanan, måste det innebära att det kanske är onödigt för oss att i vår planering begära offerter av ASEA eller SJ på nya tågkoncept att varvas in med SJ:s trafik, som i dag på grund av dåligt vagnmateriel kommer att bli en bromskloss i hela trafiksystemet, om vi går in för att använda moderna tågsätt för att få snabbare trafik. Det är snabb trafik vi måste ha för att få människor att välja järnvägen.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1987/88:205 om tågförbindelserna i Mälardalsregionen

Anf. 98 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Hugo Bergdahl har frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder för att SJ:s förslag till tidtabellsförändringar i Mälardalsregionen inte förverkligas.

Jag har tidigare här i riksdagen tagit upp vilka principer som gäller för trafikplanering inom SJ. Enligt de ramar som riksdagen dragit upp är det SJ självt som anpassar sina insatser till det befintliga resandeunderlaget. Regeringen detaljstyr alltså inte SJ i frågor rörande tidtabellsförändringar.

Mitt svar till Hugo Bergdahl blir därför att jag inte har någon anledning att ta något initiativ i den aktuella frågan.

Anf. 99 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret, men jag är bekymrad över vad kommunikationsministern säger om tågförbindelserna i Mälardalsregionen och då närmast förbindelserna mellan Västmanland och Stockholm.

Kommunikationsministern säger i sitt svar att han inte avser att ta några som helst initiativ för att biträda oss i Västmanland i den här besvärliga frågan. Han anser att han inte skall behöva blanda sig i detaljfrågor och att han inte vill medverka till en detaljstyrning när det gäller järnvägstrafiken. Det är ett tråkigt besked. Det behöver här inte vara fråga om att detaljstyra utan om att påverka på det sätt som en kommunikationsminister har

möjligheter till genom att ta upp samtal med SJ när det blir tal om sådana här indragningar.

I Västmanland och i hela den västliga delen av Mälardalen arbetar vi hårt för att förbättra järnvägsförbindelserna med Stockholmsregionen. Goda kommunikationer är absolut nödvändiga om Västmanland skall ha en framtid, både när det gäller att upprätthålla och öka sysselsättningen och för att få en acceptabel befolkningsutveckling.

Vi har i Västmanland ställt stora förhoppningar till det s. k. Mälärbaneprojektet liksom till Bergslagspendeln. I väntan på beslut om dessa satsningar får vi nu beskedet att man inom SJ inte ens är intresserad av att behålla nuvarande dåliga järnvägskommunikationer mellan Västmanland och Stockholm. Kommunikationsministern tycks stödja SJ i denna destruktiva indragningsprocess, och det tycker jag att det är tråkigt att konstatera.

Om kommunikationsministern verkligen är av uppfattningen att den tätbefolkade Mälardalen under 1990-talet bör få snabbtåg i form av en Mälärbana – i det avseendet uppfattade jag ändå någonting positivt i det föregående svaret – borde han rimligen vara beredd att stoppa SJ:s framfart när det gäller tågindragningar i Västmanland. Jag hoppas att kommunikationsministern har någonting ytterligare att säga i denna fråga.

Anf. 100 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Skall järnvägen framstå som ett attraktivt alternativ exempelvis till bilismen, måste det vara ganska snabba förbindelser. Det är därför vi för diskussioner om att åstadkomma resurser för nyinvesteringar. Stora delar av dagens järnvägsnät motsvarar inte de krav som ställs. Därför sviker resenärerna SJ på vissa delar av det nätet. SJ lägger inte ned tågförbindelser som efterfrågas av resenärerna i någon omfattning, utan det är en mycket lång och omständlig process innan SJ drar in några tågförbindelser. Antagligen är det i detta fall så – i likhet med vad som varit fallet på andra håll – att västmanlänningarna inte utnyttjar denna förbindelse i tillräcklig omfattning för att det skall vara motiverat för SJ att ta de kostnader som ett upprätthållande av trafiken i den omfattning den haft hittills medför.

Även om man är positiv till tåg och järnväg, inser man att det fordras att det finns resenärer. Jag tror att den dagen kan komma då järnvägen i denna region framstår som ett mer attraktivt alternativ till bilen. Men då måste man också göra nyinvesteringar. Dess värre är det så att det parti som Hugo Bergdahl representerar inte gjort några större ansträngningar för att åstadkomma medel till sådana nyinvesteringar. Detsamma gäller det parti som den föregående frågeställaren representerar. Det är märkligt att just de partier som är minst intresserade av att skaffa fram pengar till SJ ständigt klagar på SJ. Om vi följde era råd, skulle det väl över huvud taget inte bli någon trafik i dessa områden, utan då skulle vi tvingas att lägga ned stora delar av SJ:s nuvarande verksamhet.

Anf. 101 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag vill än en gång konstatera att kommunikationsministern utan tvekan försvarar dessa tågindragningar, och det tycker jag är tråkigt.

Vi kommer att få fler biltrafikanter mellan Västmanland och Stockholm

med fler trafikolyckor och med ökad miljöförstöring som följd. Jag kan inte förstå hur kommunikationsministern kan medverka till en sådan utveckling.

Att vi i vårt parti skulle vara negativa till satsningar på kollektivtrafiken är ett helt felaktigt påstående av kommunikationsministern. Om man läser våra partimotioner på detta område, kommer man fram till en annan uppfattning.

Om regeringen nu inte tror på en trafik mellan Västmanland och Stockholm i dag, hur skall man då kunna övertyga befolkningen i Västmanland om att det är riktigt att satsa på bättre kommunikationer under 1990-talet? Det är ett negativt besked från kommunikationsministern när han försvarar indragningarna på detta sätt.

Anf. 102 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! När vi under året har diskuterat järnvägspolitiken har vi försökt få till stånd en samverkan och en bred lösning mellan partierna. När det gäller organisationen har diskussionerna lyckats hyggligt och en relativt bred enighet nåtts. När det däremot gäller finansieringen ställer varken folkpartiet eller moderaterna upp med några som helst konstruktiva bidrag till diskussionen.

De små förändringar i tidtabellerna som Hugo Bergdahl nu är så upprörd över är en andeviskning jämfört med de indragningar som skulle komma att göras om hans parti fick bestämma politiken på detta område. Då skulle stora delar av SJ:s nuvarande verksamhet raseras mycket snabbt.

Anf. 103 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag är fortfarande förvånad över kommunikationsministerns uttalanden om folkpartiets politik när det gäller kommunikationerna. Jag är också förvånad över att kommunikationsministern redan har en bestämd uppfattning om vad folkpartiet kommer att säga när den proposition äntligen kommer som berör kommunikationerna över hela fältet. När den propositionen kommer skall folkpartiet presentera sina alternativ och lösningar. Uttala er inte om våra förslag i förväg, kommunikationsministern! Invänta våra motioner när propositionen har lagts fram!

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på frågorna 1987/88:209 och 210 om höjd bensinskatt som ett regionalpolitiskt instrument

Anf. 104 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag kan meddela att Anders G Högmark har anmält förhinder att närvara och att Ingrid Hemmingsson kommer att ta emot även hans svar.

Anf. 105 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Ingrid Hemmingsson har frågat mig på vilket sätt regeringens förslag om kraftigt höjd bensinskatt kommer att vara ett aktivt och positivt verkande medel för att utveckla det jämtländska näringslivet, turismen och de enskilda hushållens standard och välfärd.

Anders G Högmark har frågat mig med vilken trovärdighet jag kan göra gällande att regeringens förslag om kraftiga höjningar av bensinskatten, med därtill hörande kostnader för arbetsresor, godstransporter och resor till inte minst den norrländska fjällregionens turistorter, går att förena med talet om en aktiv regionalpolitik i syfte att bl. a. utveckla den svenska glesbygden och dess många småorter.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Regeringen aviserade i budgetpropositionen (1986/87:100) en vidareutveckling av 1979 års trafikpolitiska beslut. Som Ingrid Hemmingsson och Anders G Högmark känner till pågår för närvarande ett sådant utvecklingsarbete inom kommunikationsdepartementet, där en mängd olika åtgärder diskuteras inom väg- och järnvägsområdet. Givetvis är frågor om regionalpolitisk balans en viktig utgångspunkt i detta arbete. Regeringen avser att presentera en trafikpolitisk proposition för riksdagen under vintern. I avvaktan på att detta arbete slutförs är jag inte beredd att nu närmare kommentera Ingrid Hemmingssons och Anders G Högmarks frågor.

Anf. 106 INGRID HEMMINGSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret, och jag talar då även för Anders G Högmark, eftersom han inte kunde närvara.

Bensinen tycks vara en helt outsinlig skatteälla. Motiven för bensinskattehöjningarna är ytterst diffusa och tycks vara i allra högsta grad förhandlingsbara. Detta står helt klart sedan ministern nu har lämnat sitt svar. Det utvecklingsarbete som pågått och som skall resultera i en proposition styrs i mycket stor utsträckning av vpk. Regeringen har alltså bestämt sig för att bensinskatten skall höjas, men man vet ännu inte varför – inte förrän man har förhandlat med vpk. Jag skulle vilja att ministern gav sin syn på saken.

Effekterna av bensinskattehöjningarna är ytterst påtagliga och kännbara, speciellt för ett stort och glest befolkat län som Jämtland. Vi kan titta på turistnäringen, som är mycket beroende av bilen. Ta västra Härjedalen som exempel. Där finns ingen järnväg, där finns ingen flygplats, men det finns massor av turistanläggningar som är beroende av att folk väljer Härjedalen i stället för Alperna.

Regeringsföreträdarna talar vitt och brett om glesbygdssatsningar och satsning på Landsbygd 90 och allt vad det heter. En stor del av jämtarna är beroende av bilen för att kunna bo kvar på sin ort och för att kunna åka till sitt arbete. Kan kommunikationsministern förklara hur detta går ihop? Kan kommunikationsministern tala om hur turistnäringen skall kompenseras för dessa höjningar som gör att det blir dyrare att åka till Jämtland på skidsemester? Kan kommunikationsministern ge ett enda exempel på hur en bensinskattehöjning skall ge jämtarna bättre kommunikationer? Något litet sådant exempel borde väl kunna finnas i det stora arbete ni håller på med. Från annat håll talar man om hur viktigt det är med glesbygdssatsningar i alla dess former.

Anf. 107 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Eftersom Ingrid Hemmingsson talar om ett förslag som inte finns, kan jag naturligtvis inte redogöra för effekterna av detta obefintliga förslag.

Som jag sagt tidigare, hade det parti som Ingrid Hemmingsson representerar varit intresserat av att delta i diskussionerna, hade man haft möjlighet att göra detta. Vi har pratat om järnvägspolitiken sedan juli månad. Vi hade en god stämning så länge vi talade om de organisatoriska delarna, men när vi kom fram till finansieringen hoppade moderaterna av. Det är klart att man då kan stå här i riksdagen och fråga hur länge som helst. Men ni har faktiskt varit inbjudna att delta i diskussionerna, men ni orkar inte ens ta er till förhandlingsbordet. Ännu mindre orkar ni väl driva några konstruktiva synpunkter som kan hjälpa Jämtland med utvecklingen av dess trafik. Det verkar inte som om ni över huvud taget har några idéer om hur man skall betala en sådan förbättrad trafik- och regionalpolitik. Hade ni det och har ni det, kom tillbaka till förhandlingsbordet! Där kan vi diskutera.

Anf. 108 INGRID HEMMINGSSON (m):

Herr talman! Jag tycker det verkar som om ministern i dag anser att attack är bästa försvar. Det brukar vara så när man står alldeles tomhänt.

Då kanske jag kan få svar på min fråga. Det kanske förhåller sig så bra att regeringen inte alls har beslutat att höja bensinskatten igen, vilket man gjorde för ett halvår sedan. Det skulle vara ett mycket lyckat och bra svar. Med det kan kanske jämtarna vara ganska nöjda.

Jag kan inte förstå att man i första hand alltid utgår ifrån att kostnader kan läggas på bilen. Sedan funderar man på vad man skall göra med pengarna. Detta fungerar på det sättet att man tar pengarna direkt från människors plånbok, från dem som kör 10–12 mil per dag, och lägger dem i politikernas händer för att de skall så att säga fördela nyttigheterna.

Det är kanske så bra att regeringen inte skall höja bensinskatten.

Anf. 109 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Som Ingrid Hemmingsson mycket väl vet är det inte regeringen utan riksdagen som beslutar om skatter i det här landet. Det blir alltså riksdagen som får ta ställning till eventuella bensinskatteförslag. Men jag kan säga till Ingrid Hemmingsson att jag tror att jämtlänningarna, alldeles oavsett hur det går med den frågan, kommer att vara betydligt mer betjänta och intresserade av en regionalpolitik av socialdemokratiskt märke än av den fullständigt obefintliga regional- och trafikpolitik som Ingrid Hemmingssons parti för närvarande representerar. Den innehåller ingenting.

Anf. 110 INGRID HEMMINGSSON (m):

Herr talman! På den här korta stunden hinner jag naturligtvis inte gå in på den första frågan utan vidhåller att attack ibland är bästa försvar när man står tomhänt.

Men vi kommer inte ifrån att regeringen har beslutat att lägga fram ett förslag om bensinskattehöjning. Man förhandlar med vpk, och för att man skall få igenom förslaget kommer vpk, såvitt jag förstår, att få ett mycket stort inflytande – det vill inte kommunikationsministern kommentera – på hur den trafikpolitiska propositionen skall se ut. Man vet inte vad man skall använda pengarna till, och man har inte tittat efter hur förslaget slår just i

Norrlandslänen. Men man vet, jag vet och alla andra vet, att det är betungande när den ena höjningen kommer efter den andra.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1987/88:190 om bevarande av betydelsefull 1930-talsarkitektur

Anf. 111 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Ingrid Sundberg har frågat mig om någon inventering gjorts av länsstyrelserna med syfte att bevara betydelsefull 30-talsarkitektur eller om i övrigt behovet av att genom kulturminnesmärkning skydda märkliga byggnader från denna tid uppmärksammas.

Jag vill inledningsvis framhålla att bevarande av 1900-talets värdefulla arkitektur och kulturella miljövärden – däribland 30-talets bidrag – är en viktig fråga i den moderna kulturmiljövärden. Beträffande den stora byggnadsmassan från denna tid måste utgångspunkten vara att husen skall kunna anpassas efter de krav som boendet i dag ställer på standard och komfort, samtidigt som de befintliga kvaliteterna tas till vara.

Ett sådant mål ställer höga krav på de tekniska och ekonomisk-administrativa systemen för bostadsförbättring. I regeringens bostadsförbättringsprogram betonas därför också ett varsamt omhändertagande av kvaliteterna i den befintliga miljön. I 1986 års proposition (1986/87:48) om bostadspolitik lade regeringen fram flera förslag, som syftade till att förbättra förutsättningarna för varsam ombyggnad.

Tillsammans med sektorsmyndigheterna inom planväsendet och bostadsbyggandet har våra kulturvårdande myndigheter viktiga uppgifter i detta sammanhang. Hittillsvarande insatser har främst inriktats på att informera om bebyggelsens kulturkvaliteter och sprida rådgivning om lämpliga och olämpliga ombyggnadsmetoder. Detta har skett inom ramen för energisparandet och bostadsförbättringsarbetet.

Vid sidan av sådana generella insatser är det också klart att mera långtgående bevarandekrav måste kunna ställas när det gäller de mest värdefulla byggnaderna från olika epoker liksom de värdefulla miljöerna. I dag är visserligen endast en handfull byggnader från 30-talet byggnadsminnen, men jag förutspår att det kan bli väsentligt fler. Arbetet med att inventera har – enligt vad jag erfarit – inte kommit lika långt i alla delar av landet, men det är långt framskridet i t. ex. Stockholm, genom stadsmuseets insatser.

Inom kulturminnesvården är det en uppgift främst för kommunerna att svara för byggnadsinventeringarna, och det är angeläget att sådana drivs vidare bl. a. med tanke på de byggnadskategorier och bebyggelsemiljöer som vi nu alltmer får anledning att uppmärksamma.

Anf. 112 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Jag vill tacka kulturministern varmt för det utförliga svaret. Jag skall, med tanke på att tiden är kort, begränsa mig till att kommentera det sista avsnittet i detsamma.

Bakgrunden till min fråga är att vi har ett fåtal byggnader av några mycket framstående arkitekter särskilt i Skåne, som är synnerligen väl värda att bevara. Jag är medveten om att Stockholm, med bl. a. Asplunds stadsbibliotek och Asplunds och Lewerentz skogskrematorium, har gjort mycket värdefulla insatser just för att spara och tillvarata gammal arkitektur.

Vi har i Skåne några enstaka hus, ritade av Josef Frank och även av Lewerentz och som har den stora fördelen att de ännu så länge är helt orörda.

Nu sade statsrådet i sitt svar, att när man bevarar gamla byggnader, försöker man att förändra dem med hänsyn till dagens krav på modern komfort osv., men det intressanta är värdet av att bevara byggnader *helt* orörda. Att vissa hänsyn tas till modern komfort kommer vi aldrig ifrån, men sådant fanns det ju tillgång till även på 30-talet.

När man nu har hunnit så pass långt i Stockholm skulle jag vilja höra om regeringen har något positivt att säga om att det ute i landet finns byggnader som måste k-märkas och skyddas. Självfallet är det sedan ett regionalt ansvar att ta vara på detta och bevara byggnaderna på det sätt som man ursprungligen hade tänkt. Det är just frågan om att få bevara enskilda byggnader orörda som jag tycker är så viktig.

Anf. 113 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag vill för Ingrid Sundberg understryka att frågor om bevarande av både enskilda byggnader och samlade byggnadsmiljöer ägnas mycket stor uppmärksamhet i regeringskansliet. Jag anser det också angeläget att vi i de kulturpolitiska diskussionerna starkare än hittills belyser arkitekturens roll.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1987/88:191 om behandlingen av riksdagsskrivelse om bevarande av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Anf. 114 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Ingrid Sundberg har frågat mig hur regeringens arbete har framskridit när det gäller att åstadkomma en översyn för att förbättra underlaget för en bedömning av hur kulturhistoriskt värdefull bebyggelse skall bevaras.

Som jag anmält senast i budgetpropositionen 1987 (prop. 1986/87:100 bil. 10 s. 386) pågår i regeringskansliet sedan år 1985 ett arbete med att se över möjligheterna att effektivisera och bredda insatserna inom kulturminnesvårdens område. Riksdagens ställningstagande till behovet av en utredning om bevarandet av i första hand herrgårds- och industriminnesmiljöer (KrU 1985/86:8, rskr. 47) har beaktats i detta arbete.

Jag är inte beredd att nu redovisa regeringens planering i ärendet, men jag räknar med att återkomma till riksdagen i frågan i den proposition om kulturmiljövården som regeringen planerar till våren år 1988.

Prot. 1987/88:33
26 november 1987

*Om schemaläggningen
i grundskolans låg-
stadium*

Anf. 115 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Jag tackar kulturministern för svaret.

Ibland må det vara en riksdagsman tillåtet att vara litet otålig, åtminstone i ett fall som detta. Skåne är ju försett med ganska många herrgårdar och slott av olika slag, och vi befinner oss i en situation där man många gånger inte kan vänta på omläggning av många hundra kvadratmeter stora koppartak och förstärkning av 1700-talsmurar osv.

Man vet att någonting är på gång i regeringskansliet. Man vet att riksdagen har fattat ett beslut om att de här frågorna skall ses över och att det skall framläggas ett förslag, men ingenting har hänt på två år.

I skrivelse nr 75, som regeringen avgav till riksdagen, talades bara om att denna fråga ännu inte är slutförd. Men jag kan väl säga att av kulturministerns svar framgår i alla fall det positiva att man räknar med att återkomma till riksdagen i en proposition om kulturmiljövården som regeringen planerar till våren 1988. Jag förutsätter då att man har beaktat de stora svårigheter i kulturhistoriskt hänseende som föreligger när det gäller bevarandet av de här miljöerna – av slott, av herrgårdar och även av industrimiljöer. Jag har inte något förslag till lösning av problemet i dag, men jag förutsätter att statsrådet tar på allvar vad riksdagen härvidlag har framfört i en skrivelse till regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1987/88:194 om schemaläggningen i grundskolans lågstadium

Anf. 116 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Daniel Tarschys har frågat mig vilka åtgärder regeringen vidtagit med anledning av riksdagens uttalande i juni förra året om samråd mellan å ena sidan skolan och å andra sidan de ansvariga för skolbarnsomsorgen och elevernas föräldrar.

Regeringen har den 27 maj 1987 uppdragit åt skolöverstyrelsen att utarbeta och meddela allmänna råd om att skolan inför schemaläggningen av lågstadietklassernas arbete bör samråda med de för skolbarnsomsorgen ansvariga och med elevernas föräldrar.

Anf. 117 DANIEL TARSCHYS (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Göransson för det utmärkta svaret. Det tillgodoser helt mina önskemål och visar att regeringen nu har vidtagit åtgärder med anledning av riksdagens beslut.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 118 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Alf Svensson har frågat mig när riksdagen kan vänta ett lagförslag om förhandsgranskning av videogram.

Våldsskildringsutredningen skall enligt direktiven överväga hur utvecklingen av nya medier för att återge inspelningar av rörliga bilder påverkar risken för att framför allt barn och ungdomar utsätts för skadeverkningar genom våldsskildringar i sådana inspelningar. Utredningen skall vidare bedöma om utvecklingen kan antas leda till att det behövs nya eller ändrade regler för att motverka sådana skadeverkningar. Alternativet med en allmän förhandsgranskning av film och videogram skall belysas ingående.

Utredningen lade i juni 1987 fram rapporten (Ds U 1987:8) Videovåld. Rapporten har varit utsänd för synpunkter till ett antal myndigheter och organisationer. Den särskilde utredaren har, i samband med att han utsågs till justitieombudsman, avsagt sig uppdraget i våldsskildringsutredningen. I går förordnades en ny utredare, hovrättslagmannen Carl-Johan Cosmo.

Utredningen bör kunna framlägga sitt slutbetänkande under våren 1988. Efter remiss av betänkandet torde regeringen kunna ta ställning till den fortsatta behandlingen av frågan under hösten 1988.

Anf. 119 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka ministern för svaret.

År 1984 ställde sig SAP-kongressen positiv till förhandsgranskning av videogram. Därefter tillsattes en enmansutredare. Den som följt debatten i detta ärende kan knappast få annan uppfattning än att ärendet förhalats. Det har inte varit någon hemlighet precis att kulturministern milt uttryckt gärna låtit ärendet vila.

Häromdagen dök så statsministern upp med ett uttalande på tidningen Dagens redaktion, i vilket han kör över förhandlandets och ovillighetens många hantlangare i frågan om förhandsgranskning av videogram. Nu skjuts emellertid frågan på framtiden med talet om att en grundlagsändring kanske krävs. Finns den goda viljan, så behöver vi inte – det är jag övertygad om – vänta till år 1992 innan beslut fattas. Statsministern och många med honom vet ju faktiskt vad man vill i ärendet – innan utredningen sagt sitt. Det vore tilltalande om Bengt Göransson nu också deklarerade att han vill bli av med de vidrigheter som våra barn får sina sinnen besudlade med. Våra barn måste, herr talman, med det snaraste befrias från videovåldet.

Frågan är inte ny på något sätt. Det har voterats om den här i kammaren för några år sedan bara. Sedan har det ordats om grundlagsändring, men något sådant tal fanns inte med i den debatt som då fördes här, såvitt jag kan minnas.

Jag skulle vilja fråga: När tror kulturminister Bengt Göransson att beslutet kan fattas? Jag frågar inte när ärendet *kan behandlas*. Tycker kulturministern att det är rimligt att våra barn skall behöva vänta på videovåldsbefrielsen ända till 1992, det år som i debatten har nämnts som tidigaste beslutsår?

Anf. 120 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Det är inte säkert att det behövs en grundlagsändring för att införa censur av videogram, men det är möjligt. Mot den bakgrunden finns det faktiskt anledning att företa den mycket noggranna utredning som görs. När vi hanterar frågor som har någon anknytning till yttrandefrihetsaspekter är vi faktiskt skyldiga att vara mycket omsorgsfulla.

Den här frågan har faktiskt inte förhalats. Det har pågått ett utredningsarbete, det har framlagts en delrapport som har varit ute på remiss, olika organisationer har fått tillfälle att kommentera rapporten. Det materialet lämnar vi vidare, och den nye utredare som just har utsetts får möjlighet att ta del också av detta material.

I det sammanhanget vill jag understryka att det faktiskt inte är regeringen och dess kulturminister som har medverkat till att den tidigare utredaren hastigt lämnade sitt uppdrag.

Anf. 121 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Det här är ett så oerhört angeläget ärende att vaksamheten faktiskt hade krävt att regeringen på ett mycket tidigare stadium än vad som nu är fallet hade gjort klart för sig huruvida grundlagsändring krävs eller inte. Den frågan har på allra senaste tiden kastats in i debatten som något slags argument till försvar för att ingenting har skett.

För några dagar sedan larmade skolöverläkaren i Stockholm om det allt grövre våldet på Stockholms skolgårdar. Skolöverläkaren förklarade det ökade våldet med att barnen blir förvillade till sina sinnen av videovåldet och får för sig att människokroppen tål mycket mer än den egentligen gör.

Jag skulle gärna vilja veta om kulturministern tror att det finns ett samband mellan videovåldsdravlet och det tilltagande grova våldet, exempelvis våldet på skolgårdarna.

Det verkar inte som om kulturministern i dag vill ge någon personlig deklARATION i stil med den som statsministern lämnade häromdagen om sin inställning till videovåldet.

Anf. 122 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag har tidigare sagt, och upprepar det gärna, att om utredningen visar att en förhandsgranskning kan genomföras, då skall den genomföras. Vidare har jag sagt att förutsättningen för att censuren skall bli meningsfull är att dess efterlevnad kan kontrolleras. Jag hoppas att vi är överens på den punkten.

Jag har också sagt att jag har anledning att visa respekt för yttrandefrihetsaspekterna. Man kan inte säga som en tidningsman häromdagen sade i en tidningsartikel: Friskt mod, blås på. Huvudsaken är att vi skyddar det fria ordet – det tryckta ordet. Andra media behöver inte skyddas.

Jag kan inte vara lika lättsinnig. Jag var heller inte så lättsinnig när några upprördes över att företrädare för en skola med kristen anknytning sade att man ville slå sina barn i sina hem. Då var jag inte lika snabb med att säga att man av upprördhet skulle förbjuda den skolan. Jag försöker visa respekt för de lagar och förordningar som faktiskt finns.

Anf. 123 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Det är naturligtvis angeläget att respekt visas för de lagar och förordningar som finns. Enligt min uppfattning är det en stor risk för tryckfriheten – tryckfriheten skall vi naturligtvis göra allt för att slå vakt om – om det här dravlet får breda ut sig. Det kan ute i samhället skapa en attityd hos många unga som gör att de inte kan skilja på vad som är rätt och rimligt och vad som måste karakteriseras som oacceptabelt.

Jag säger återigen att frågan icke är ny. Medan hela denna procedur med utredande fortgår är det ett faktum att varje dag sitter många barn och får i sig bilder som gör att de blir förvillade och betar sig på ett sådant sätt att lärare och föräldrar upplever sin situation som hopplös.

Jag är säker på att kulturministern tog del av ett reportage i tidningen Aftonbladet häromdagen om hur man bland föräldrar i Motala upplevde dessa bilder.

Jag kan inte göra mig fri ifrån uppfattningen att detta ärende har förhalats. Det har inte drivits med någon intensitet. Det går att hitta ärenden och frågor, herr talman, där regeringen och ministrarna kan få till stånd en väldigt snabbhet. Men man kan sannerligen inte använda sig av detta ärende för att visa på något sådant.

Anf. 124 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Nej, Alf Svensson, en utredning av detta slag innebär faktiskt inte att frågan icke får uppmärksamhet. Det torde tvärtom vara få frågor under utredning som har blivit föremål för en så omfattande uppmärksamhet som just videovåldet. Det är en mycket betydelsefull opinionsbildning som sker när Alf Svensson och andra genom frågor i riksdagen och på andra ställen påtalar detta.

Om så många föräldrar i Motala som redovisats är mycket upprörda, är det inte uteslutande ett negativt symtom. Det är faktiskt ett tecken på att ett stort antal föräldrar har upptäckt vad dåliga videoprogram kan innehålla. De kommer sannolikt att medverka till att deras barn inte tittar på programmen. Den föräldrainsatsen är inte heller oväsentlig.

Om denna diskussion kan medverka till att frågan uppmärksammas så är faktiskt utredningsprocessen av värde. Man kan då respektera de ingrepp som eventuellt blir nödvändiga att göra i yttrandefrihetslagstiftningen.

Anf. 125 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Jag har på intet sätt gjort gällande att det skulle vara ett negativt symtom att föräldrar blir upprörda. Det är däremot värre att många barnasinnen blir fördärvade.

Jag skulle med bestämdhet vilja påstå att många, många föräldrar känner sig ställda åt sidan och försummade när det gäller att få samhällets stöd. Man klarar inte av att hålla sina barns miljö fri från dessa vidrigheter. Man hoppas alltså på ett stöd från samhället.

Herr talman! Jag tycker därför att det är mycket viktigt att någonting görs, och görs snabbt. I kommun efter kommun bildas det nu små grupper som försöker hantera frågan. De ger sig på de lokala videouthyrarna och försöker

få dem att inse att de har ett visst ansvar. Men man hungrar och törstar efter att få ett lagligt stöd från kulturministrernas och regeringens sida i detta arbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Svar på fråga 1987/88:201 om extra bidrag till Vadstena-akademien

Anf. 126 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Marianne Karlsson har frågat mig om jag anser verksamheten vid Vadstena-akademien så viktig att ett extra bidrag till verksamheten inför sommaren 1988 kan påräknas.

Från anslagen Vissa bidrag till teater-, dans- och musikverksamhet under åttonde huvudtiteln utgår för innevarande budgetår ett bidrag av 451 000 kr. till stiftelsen Internationella Vadstena-akademien för kurs- och föreställningsverksamheten.

Statens kulturråd föreslår i sin anslagsframställning för budgetåret 1988/89 en viss uppräknig av bidraget till Vadstena-akademien med hänvisning bl. a. till att akademins 25-årsjubileum kommer att högtidlighållas med särskilda operaprojekt sommaren 1988. Förslag om höjning av statsbidraget till akademien har även framförts av företrädare för Vadstena kommun och Östergötlands läns landsting.

Förslagen övervägs i samband med beredningen av den kommande budgetpropositionen.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 127 MARIANNE KARLSSON (c):

Herr talman! Ett varmt tack för svaret på min fråga. När jag ställde frågan var jag medveten om att kulturminister Bengt Göransson kände till Vadstena-akademiens verksamhet väl. Anledningen till min fråga var att regeringen inte skulle glömma bort Vadstena-akademien i budgetsammanhang utan visa sin omtanke om dennas fina verksamhet och öka bidraget ordentligt i 1988 års budgetproposition.

I förra årets budget anvisades, som vi nyss hört, 451 000 kr., men vi motionerade från centern om ett förhöjt bidrag, vilket mycket väl skulle behövas. Utskottet skrev mycket positivt: "nämligen att verksamheten är av sådant värde att det är befogat med ett statligt stöd till anslagsposten för ändamålet". Efter dessa vackra ord avstyrkte man dock motionen.

Verksamheten vid Vadstena-akademien är en unik studie- och forskningsverksamhet, som röner riksomfattande uppmärksamhet varje år. Den har blivit en internationell mötesplats för operafolk och för studerande och professionella musikteaterartister. Hundratals sångare har scendebuterat i Vadstena. Vadstena-akademien har kallats "Nordens enda operallaboratorium". Vadstena kommun och Östergötlands läns landsting har i dag det ekonomiska ansvaret för drygt 50 % av kostnaderna, och jag anser att staten borde ta på sig minst lika mycket.

Vadstena-akademien firar nästa år 25-årsjubileum, och av denna anledning behövs det litet extra pengar under 1988. Det vore också bra om kulturministern mera ville tänka på att decentralisera kulturpengarna – vi vill ha litet större del av kakan ute i landsorten. Jag vill uppmana Bengt Göransson att titta litet djupare i skattkistan – det ligger kanske ett par hundra tusen där, som väntar på att bli ianspråkta just för Vadstena-akademien – och därmed visa de ledande att vi sätter värde på deras verksamhet.

Jag tackar för att det årliga statsbidraget höjts, men jag vill också få ett besked från kulturminister Göransson i frågan om ett extra bidrag skall utbetalas till Vadstena-akademien i samband med 25-årsjubileet. Ett sådant skulle vara mycket behövt.

Anf. 128 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag kommer inte att glömma bort Vadstena-akademien, bl. a. mot bakgrund av den mycket starka plädering som Marianne Karlsson här gör. Jag vill bara tillägga att det förhållandet att akademien verkar i Vadstena inte utan vidare innebär att den betraktas som en decentraliserad verksamhet. Den är på många sätt en centralakademi, som arbetar inom ramen för en stiftelse, och den skulle inte för sin framtida verksamhet må väl av att betraktas som om den vore exempelvis en länsinstitution med uppgift att svara för en viss regional verksamhet. Den har en mycket speciell inriktning, som gör att den mår bäst av att behandlas som det som den är, inte som något som skall passas in i ett regionalt bidragssystem.

Anf. 129 MARIANNE KARLSSON (c):

Herr talman! Jag tackar för det ytterligare svaret. Vad jag menar när jag talar om decentralisering är att Stockholmsområdet, i förhållande till övriga delar av landet, har en mycket stor kulturverksamhet och alltid får den största biten av kakan. Jag anser att Vadstena i varje fall är decentraliserat till Östergötland, även om verksamheten t. o. m. är internationell. Nu fick jag inget svar av kulturministern om vi skall få några extra pengar till 25-årsjubileet, men min förhoppning kvarstår. Jag känner kulturminister Bengt Göransson som en positiv person som är mycket positiv även till aktiviteter ute i landsbygden. Jag och övriga på Vadstenakanten i Östergötland lever därför tills vidare på hoppet.

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Svar på fråga 1987/88:186 om utbyggnaden av deltidsgupperna inom förskolan

Anf. 130 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Daniel Tarschys har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att främja en utbyggnad av deltidsgupperna.

Riksdagsbeslutet som innebär att alla barn över ett och ett halvt år senast år 1991 skall få rätt att delta i någon form av organiserad förskoleverksamhet

förutsätter att förskoleverksamheten byggs ut under de kommande åren.

Kommunernas planer tyder på att daghemmen och familjedaghemmen byggs ut i den omfattning som är nödvändig för att man senast år 1991 skall kunna bereda plats i dessa omsorgsformer för alla de barn vilkas föräldrar förvärvsarbetar eller studerar. Den öppna förskolan har också byggts ut kraftigt. Statistiska centralbyråns senaste barnomsorgsundersökning visade således att inte mindre än 143 000 barn deltog i den öppna förskolans verksamhet. Vid motsvarande tidpunkt fanns det enligt samma undersökning 80 000 barn i deltidsgруппerna. Det sammanlagda antalet barn som finns i deltidsgруппer och öppna förskolor – 223 000 – visar att det i proposition 1984/85:209 uppskattade utbyggnadsbehovet har minskat från 170 000 till 60 000 platser.

Antalet platser i deltidsförskolan beräknas emellertid minska under de närmaste åren. Delvis är detta en logisk följd av att en allt större andel av framför allt fem- och sexåringarna får plats i daghem. Jag har också förstått att det råder en viss osäkerhet i kommunerna om innebörden av riksdagsbeslutet just när det gäller omfattningen av deltidsgруппernas verksamhet. Låt mig därför förklara att målsättningen bör vara att alla barn mellan fyra och sex år som inte är i daghem skall ha rätt att delta i deltidsförskolans verksamhet. För att underlätta en sådan utveckling införde regeringen fr. o. m. den 1 januari 1986 statsbidrag till deltidsgруппsverksamheten. Jag kommer att noga följa utvecklingen.

Anf. 131 DANIEL TARSCHYS (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Lindqvist för svaret på min fråga. Det är riktigt att det från den 1 januari 1986 har införts ett mindre statsbidrag till deltidsgруппerna. Bakgrunden till min fråga är att det trots detta statsbidrag sker en minskning av antalet platser i deltidsgруппerna. Kommunernas planer framöver tyder på att denna minskning kommer att fortsätta, i bjärt kontrast till den kraftiga utbyggnad som förutsattes i beslutet hösten 1985.

Statsrådet Lindqvist säger att det å andra sidan skett en kraftig utbyggnad av den öppna förskolan. Det är riktigt och mycket värdefullt. Jag vill dock ifrågasätta den matematik som redovisas i svaret. Där heter det att inte mindre än 143 000 barn deltar i den öppna förskolans verksamhet. Vad innebär det? Innebär det att 143 000 barn någon gång har stuckit in näsan på en öppen förskola? Det finns nog en stor risk för dubbel bokföring, om man anser att varje barn som besöker en öppen förskola ingår i den öppna förskolans verksamhet. Jag för min del, när jag hade mitt barn på daghem, besökte ganska ofta en öppen förskola. Jag misstänker att detta barn räknades både som ett barn på daghem och som ett barn i den öppna förskoleverksamheten. Jag tror man skall visa större försiktighet med siffror än den som kommer till uttryck i statsrådets svar.

I slutet av svaret står det att statsrådet avser att följa utvecklingen noga. Det låter bra, men frågan är om det räcker. Vi ser ju effekterna av statsbidragssystemet. Det är tydligt att kommunerna inte är på väg att uppfylla målet att göra deltidsgруппerna tillgängliga även för 4- och 5-åringar. Reaktionerna på statsbidragssystemet har inte varit sådana att utvecklingen mot en minskning bryts. Krävs då inte ytterligare åtgärder?

Anf. 132 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag vill för min del än en gång slå fast att innebörden av beslutet från 1985 är att också deltidsförskolan skall spela en roll vid förverkligandet av målet rätten för alla barn att delta i förskolan, och på det sätt som föräldrarna själva vill. Med andra ord: Så länge det finns efterfrågan på eller kö till någon av de olika omsorgsformer som vi erbjuder är det vår uppgift, och därmed också kommunernas uppgift, att se till att vi bygger bort köerna. Annars skall vi aldrig kunna förverkliga det beslut som fattades 1985.

Innebörden av att följa utvecklingen är följande. Om det är en markant eftersläpning inom en omsorgsform – det kommer ju till uttryck i köer – måste naturligtvis åtgärder sättas in. Vilka dessa åtgärder skall vara kan vi diskutera. En möjlighet är att genom opinionsbildning för kommunerna påpeka deltidsgruppernas viktiga uppgift.

Vidare vill jag påpeka att statsbidragssystemet ändras den 1 januari 1988. Det innebär ju att vi visar en mycket större öppenhet mot barn som har behov av deltidsomsorg. Att följa utvecklingen innebär följaktligen också att göra bedömningar av hur det nya statsbidraget kommer att motsvara föräldrarnas efterfrågebehov. Jag tror alltså att det är rimligt att i det här läget, när vi väntar på ett nytt statsbidrag och när vi kan konstatera att köerna i varje fall inte dramatiskt är längre till deltidsgруппerna än till andra former, avvakta utvecklingen. Men jag medger att det krävs uppmärksamhet om man upptäcker minskning inom en omsorgsform mitt upp i den expansiva utvecklingen.

Anf. 133 DANIEL TARSCHYS (fp):

Herr talman! Jag noterar först med tillfredsställelse att statsrådet Lindqvist också tar efterfrågan som utgångspunkt för utbyggnadsbehovet. Föräldrarnas efterfrågan av olika typer av barnomsorg bör styra kommunernas utbyggnad. Efterfrågan kan naturligtvis påverkas av det samhällsstöd som utgår till de olika omsorgsformerna. Det är då angeläget att ge stödet en så neutral utformning att man inte snedvrider kommunernas intresse för utbyggnad.

Jag noterar vidare att statsrådet inte kommenterade min kritik av matematiken bakom påståendet att det finns så hemskt många barn i den öppna förskolan. Drar man ut konsekvensen av det resonemang som statsrådet Bengt Lindqvist nu för, skulle riksdagens beslut från 1985 kunna genomföras genom att man har en öppen förskola vari barn någon gång om året avlägger ett besök. Det tycker jag är att ha en litet väl blygsam ambition vid genomförandet av 1985 års beslut.

Anf. 134 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Vi har inom departementet med stöd av statistiska centralbyråns undersökning försökt analysera fram hur det ser ut med deltagandet av 4–6-åringar i barnomsorgen i dag. Vi har drygt 283 000 barn i åldrarna 4–6 år. 106 400 av dem finns i daghemmen, 75 700 i deltidsgруппer och 53 500 i den öppna förskolan. Det finns alltså anledning att notera att den öppna förskolan också spelar en roll för barn i de här åldrarna.

Detta gör sammanlagt ett antal av drygt 235 000 barn. Det är alltså ungefär

83 % av alla barn mellan 4 och 6 år som berörs av de här formerna av barnomsorg.

Vi har försökt rensa siffrorna så gott det går, men det finns en viss risk för överlappning. En överlappning som vi försöker hålla rätt på är att vi försöker att inte dubbelräkna de barn som finns i familjedaghem och i deltidsgupper och öppen förskola. De båda senare omsorgsformerna skall ju vara till också för barn i familjedaghem.

Anf. 135 DANIEL TARSCHYS (fp):

Herr talman! Jag blev litet konfunderad av det senaste beskedet. Jag tyckte jag hörde statsrådet säga att det finns 53 000 barn i öppen förskola. Men i statsrådets svar läser jag att det finns 143 000 barn i öppen förskola. Här har 90 000 barn kommit bort någonstans, och statsrådet Lindqvist kanske kan förklara var de håller hus.

Anf. 136 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! De finns i åldrarna 0–3 år. Siffran 53 000 gäller barn i öppen förskola i åldrarna 4–6 år.

Överläggningen var härmed avslutad.

32 § Svar på fråga 1987/88:206 om åtgärder för att främja rekryteringen av vård- och omsorgspersonal

Anf. 137 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Margó Ingvardsson har, mot bakgrund av regeringens beslut att utge en premie till den som utbildar sig till reservofficer, frågat socialministern om regeringen har för avsikt att föreslå liknande rekryteringsbefrämjande åtgärder för vård- och omsorgspersonal.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Socialdepartementet startade i samarbete med bl. a. Svenska kommunförbundet i början av år 1987 en kampanj för att rekrytera sökande till förskollärarytbildningarna. Kampanjen gav ett myckét bra resultat. Antalet sökande till förskollärarytbildningen under våren 1987 fördubblades. Kampanjen har upprepats under hösten och preliminärt lett till ett liknande resultat.

Inom de närmaste månaderna kommer socialdepartementet även att genomföra en liknande riksomfattande kampanj i syfte att rekrytera vårdbiträden inom hemtjänsten.

Jag vill också erinra om det uppdrag regeringen givit socialstyrelsen i mars 1987. Socialstyrelsen skall tillsammans med berörda myndigheter och organisationer analysera nuvarande situation inom hemtjänsten och komma med förslag till hur kommunernas möjligheter att rekrytera och bibehålla kompetent personal kan förbättras. Socialstyrelsen skall därvid utgå från vad som kan behöva göras på både kort och lång sikt. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 1 april 1988.

Inom ramen för de utvecklingsmedel för den sociala hemhjälpen som regeringen fördelar kommer under innevarande budgetår projekt att prioriteras som syftar till att förbättra personalsituationen inom hemtjänsten.

Jag vill beträffande premien till reservofficerare påpeka att försvaret är en statlig angelägenhet. Förmåner till värnpliktiga beslutas av riksdag och regering. Den premie till reservofficerare som Margó Ingvardsson nämner i sin fråga är ett exempel på en sådan förmån. Den regleras i värnpliktsförmånsförordningen.

Hemtjänst och barnomsorg är däremot angelägenheter för kommunerna. Villkoren för personal inom dessa verksamheter är frågor för de kommunala arbetsgivarna och de kommunalanställdas organisationer.

Anf. 138 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är ingen dålig premie som utgår till den som blir reservofficer – 28 500 kr., enligt regeringsbeslutet. Det sägs klart att denna premie skall utgå för att förbättra rekryteringen. Man frågar sig då givetvis hur stora rekryteringsproblemen inom försvaret och särskilt inom reservofficersutbildningen är. Man tror ju att de flesta platserna står tomma och att detta är någon nödåtgärd. Men så är det inte. Platserna är fyllda. Försvaret vill bara att fler skall söka, så att man får fler att välja på.

Inom hemtjänsten är rekryteringsproblemen högst påtagliga. Visserligen är det kommunerna som har det direkta ansvaret, men regeringen har det övergripande ansvaret. Förhandlingar och diskussioner pågår mellan företrädare för staten och kommunerna om vad man skall göra för att förbättra rekryteringen. Om regeringen tycker att premier är något bra som kan locka folk inom det egna verksamhetsområdet, kommer man då i förhandlingarna med kommunerna att framföra att man inom försvaret ger en kraftig premie för att få folk att genomgå utbildning? Om man inte gör det, utan bara fortsätter med kampanjer, anser då statsrådet att det finns något samband mellan detta och det förhållandet att de som väljer att utbilda sig till reservofficerare oftast är män, medan de som genomgår utbildning inom hemtjänsten oftast är kvinnor? Är det därför som det är skillnad i förmåner?

Anf. 139 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag tycker i likhet med Margó Ingvardsson att situationen inom hemtjänsten är allvarlig med hänsyn till personaltillgång och möjligheten att rekrytera ny personal. Jag kan konstatera att det uppdrag som socialstyrelsen och Kommunförbundet arbetar med är mycket viktigt. För att kunna förändra situationen till det bättre måste man komma fram med åtgärder som bedöms effektiva. Vilka åtgärder som därvid kommer att presenteras får vi se när utredningen är klar. För min del utesluter jag inte att det bland dessa åtgärder kan finnas åtgärder som innehåller okonventionella grepp, kanske av den typ som Margó Ingvardsson har pekat på.

Jag vill än en gång understryka att ansvaret för personalutvecklingen måste tas av arbetsgivarorganisationen och av de anställdas egna organisationer. Staten måste naturligtvis ta ställning till de åtgärdsförslag som kommer att läggas fram för att se vad som kan göras från centralt håll för att ytterligare

förbättra situationen. Vi har bl. a. ett anslag för utbildningarna och deras dimensionering. Man kan också tänka sig informations- och stödverksamhet när det gäller att förbättra arbetsmiljön, arbetsförhållanden och liknande inom detta angelägna område. Det viktiga är att åtgärder kommer fram och att de visar sig effektiva, så att den utveckling vi har i dag kan förändras.

Anf. 140 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag vill klart säga ifrån att jag inte missunnar reservofficerarna deras premier på 28 500 kr. Jag utgår från att regeringen anser att det är en effektiv åtgärd att i rekryteringssyfte dela ut så stora premier, annars skulle man väl inte dela ut så mycket pengar. Om det nu är effektivt att dela ut pengar inom ett område i rekryteringssyfte, måste det också vara effektivt att dela ut pengar inom ett annat område. Regeringen har väl inte olika bedömningsgrunder?

Jag vill inte påstå att hemtjänsten skulle vara viktigare än t. ex. försvaret – jag gör inte sådana påståenden. Jag tror inte heller att regeringen gör den bedömningen. Jag kan dock konstatera att betalar man ut premier inom försvaret, måste regeringen kunna komma med ett förslag till kommunerna om kraftiga ekonomiska förbättringar för att öka rekryteringen till hemtjänsten.

Anf. 141 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag måste snart tolka vad Margó Ingvardsson säger som att det enda saliggörande för rekryteringspolitiken inom hemtjänsten är att dela ut någon form av premie. I rimlighetens namn måste det väl finnas många andra åtgärder som arbetsgivarna kan tänka sig, men med den saken må det förhålla sig hur som helst.

Margó Ingvardsson bör utnyttja de kanaler som går direkt till Kommunförbundet i dess egenskap av arbetsgivarorganisation, för att föra dessa frågor och idéer vidare.

Anf. 142 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! Nej, jag har ingen övertro på premier. Jag kan bara konstatera att regeringen inom ett område i ett fall anser att premier är den bästa rekryteringsbefrämjande åtgärden. Jag är övertygad om att ekonomin har en avgörande betydelse, bl. a. när man väljer att utbilda sig till ett yrke inom vård- och omsorgsområdet. Man behöver kanske inte dela ut premier. I första hand måste man förbättra de ekonomiska förhållandena för dem som väljer att utbilda sig inom vård- och omsorgsyrkana. Där har regeringen ett stort ansvar, eftersom det faktiskt är staten som svarar för studiemedel till dem som studerar på högskolenivå. Det finns all anledning att snarast möjligt se över den ekonomiska situationen för dem som utbildar sig inom vård- och omsorgsyrkana.

Anf. 143 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag vill erinra om att förra årets avtalsförhandlingar ledde till en betydande markering av hemtjänstpersonalens arbete och ansvar. Jag utgår från att resonemangen i den riktningen fortsätter mellan parterna på detta område.

Får jag också till sist påminna om att regeringen aviserar att statsbidraget till hemtjänsten kommer att höjas från 30 000 till 34 000 kr. per årsanställd. Det är ytterligare en åtgärd för att visa hur vi måste utveckla stödet till denna för närvarande mycket utsatta sektor – hemtjänst och omsorg om äldre och handikappade.

Anf. 144 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! Om man skall rekrytera människor till utbildning inom ett bristyrke, så är det just åtgärder i samband med utbildningen som är viktigast. Jag tror alltså att premien för reservofficerare kan ha en viss betydelse. Men skillnaderna är betydande när det gäller olika områden – t. ex. om man utbildar sig inom polisyrket eller inom försvaret eller om man utbildar sig inom vård och omsorg. Man har stora förmåner – betalt under utbildningen – när man skall bli polis eller militär, medan man själv får bekosta sin utbildning om man skall jobba inom vårddyrken. Det går inte att komma ifrån att dessa avgörande skillnader kanske har något samband med att det är huvudsakligen män inom polis- och militäryrkena och kvinnor på vårdsidan.

Överläggningen var härmed avslutad.

33 § Svar på interpellation 1987/88:55 om betydelsen i visst hänseende av samgåendet mellan ASEA och Brown Boveri

Anf. 145 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig på vad sätt regeringen har försäkrat sig om att samgående mellan ASEA och Brown Boveri inte innebär risk för att den svenska Sydafrikalagstiftningen kringgås.

Sydafrikalagstiftningen förbjuder svenska företag att vidta ett antal åtgärder. Till följd av det av FN:s säkerhetsråd år 1977 beslutade vapenembargot har vi infört förbud mot export av krigsmateriel m. m. Vidare är svenska företag genom investeringsförbudslagen (SFS 1985:98) från år 1985, som innebar skärpningar i förhållande till 1979 års lag, förbjudna att bl. a. förvärva verksamhet som drivs i Sydafrika eller göra investeringar i dotterföretag i Sydafrika.

Sedan den 1 januari 1986 gäller förbud mot import av jordbruksprodukter och sedan den 1 juli samma år förbud mot tekniköverföring i form av patent eller tillverkningsrätter. Dessa åtgärder har nu kompletterats med det handelsförbud som tillämpas fr. o. m. den 1 oktober i år.

Även indirekta företagsförvärv, dvs. förvärv av ett utländskt företag i vilket sydafrikanska tillgångar ingår, omfattas av Sydafrikalagstiftningen. För sådana förvärv gäller en uppgiftsskyldighet som är fastlagd i investeringsförbudslagen.

ASEA har i sin information till regeringen bedömt den del av förvärvet som har förgreningar till Sydafrika som ett indirekt företagsförvärv. Denna verksamhet i Sydafrika består av tre bolag med sammanlagt omkring 1 300 anställda. I enlighet med sitt ställningstagande har då ASEA en uppgiftsskyldighet att fullgöra.

Regeringen har sammanfattningsvis inte funnit att samgåendet mellan ASEA och Brown Boveri legat utanför de ramar som den samlade svenska Sydafrikalagstiftningen ställer upp.

Detta hindrar naturligtvis inte att samgåendet kan ge upphov till frågor som det kan finnas anledning att få närmare belysta. Den av regeringen i våras tillsatta Sydafrikakommittén är oförhindrad att ta upp sådana frågor i samband med sina överväganden om svenska företags verksamhet i Sydafrika.

Anf. 146 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Gradin för svaret på min interpellation. Tyvärr tycker jag att så värst mycket till svar på den fråga jag ställt har jag inte fått. Jag frågade inte huruvida samgåendet mellan ASEA och Brown Boveri stred mot Sydafrikalagstiftningen, utan min fråga var om det fanns någon risk att samgåendet skulle kunna leda till att den svenska lagstiftningen kringgicks, låt vara fullt legalt.

Jag tycker att detta är en ganska relevant fråga. Vad som hänt är att ett av de största och teknikmässigt ledande svenska företagen, ASEA, går samman med ett företag i Schweiz som har en omfattande verksamhet i Sydafrika. Det framgår också av svaret att Brown Boveri har dotterföretag i Sydafrika som berörs av den här affären och som sammanlagt har 1 300 anställda. Brown Boveri är alltså ett stort företag i Sydafrika.

Det är ganska naturligt att man då funderar över vad detta kan innebära. Att Brown Boveri är ett schweiziskt företag och att det tydligen blir så att den nya koncernen – ASEA-Brown Boveri – kommer att vara registrerad i Schweiz är intressant. Schweiz hör till de västeuropeiska länder som har den absolut slappaste Sydafrikalagstiftningen. Eftersom Schweiz inte tillhör FN, omfattas landet i egentlig mening inte ens av FN:s vapenembargo. Man har antagit en egen lagstiftning, men den är mycket mer begränsad än FN:s vapenembargo, i varje fall som vi tolkar det här i Sverige.

Vad man då helt berättigat måste fråga sig är givetvis: Finns det någon risk att det kommer att kanaliseras resurser, teknik etc. från Sverige till Sydafrika på ett sätt som vi velat stoppa med vår lagstiftning, på grund av att ASEA bildat en koncern tillsammans med Brown Boveri? Finns det risk att det kommer att gå kapital från Sverige via ASEA-Brown Boveri till dotterföretagen i Sydafrika? Finns det någon risk att det kommer att gå teknik och kunnande via ASEA-Brown Boveri till Sydafrika, något som vi velat stoppa genom vårt förbud mot tekniköverföring? Finns det rent av risk att det kommer att förekomma en indirekt handel mellan Sverige och Sydafrika genom ASEA-Brown Boveri av det slag som vi velat stoppa genom det handelsförbud som gäller?

Ytterligare en aspekt på denna fråga är det faktum att ASEA är engagerat i kärnkraftverksamhet, vilket även Brown Boveri är. Det är ju ett område där vi ser särskilt allvarligt på tekniköverföring till ett land som Sydafrika.

Dessa frågor berörs inte alls i det svar jag fått. Det enda som utrikeshandelsministern säger är att det rör sig om ett indirekt företagsköp och att man fullgjort sina informationsskyldigheter. Det är väl O. K. Det sägs vidare att regeringen sammantaget har gjort bedömningen att detta samgående inte

strider mot lagstiftningen. Det har jag egentligen inte ifrågasatt.

Vad jag frågar mig är: Har man i regeringen innan man beslutade att godkänna samgåendet mellan ASEA och Brown Boveri gjort en ordentlig analys av riskerna för att samgåendet skulle kunna leda till just ett kringgående av den svenska Sydafrikalagstiftningen och dess intentioner? Om man gjort den analysen, vilka slutsatser har man i så fall dragit av den? Vad har man kommit fram till? Har man i sina överläggningar med ASEA skaffat sig någon form av garantier för att den här koncernbildningen inte kommer att leda till ett flöde av teknik och resurser av det slag som vi har velat stoppa från Sverige till Sydafrika? I så fall: Vilka är dessa garantier?

Anf. 147 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Först och främst skall vi vara medvetna om att detta företagsamgående är av ett mycket speciellt slag, genom 50–50-ägandet. De analyser som har gjorts just på detta område visar att Sydafrikakommittén, där Pär Granstedt själv sitter, har anledning att ytterligare studera problematiken, som jag sade i mitt svar.

Rent allmänt vill jag också säga, herr talman, att eftersom Sverige har infört en ensidig bojkottlagstiftning mot Sydafrika skall vi vara medvetna om att det i omvärlden finns mycket annan lagstiftning. Vi får inte övervärdera vår egen lagstiftning i sammanhanget, därför att vi kan överraskas av olika informationer den kommande tiden. Jag tror att alla var medvetna om det när vi från svensk sida bestämde oss för att gå fram och inte avvakta ett generellt beslut via Förenta nationernas säkerhetsråd.

Anf. 148 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag får tolka det som utrikeshandelsministern nu säger så att denna problematik egentligen inte har analyserats innan regeringen tog ställning till frågan om samgående mellan ASEA och Brown Boveri, eftersom Sydafrikakommittén studerar det i efterhand.

När jag skrev min interpellation förutsatte jag att detta var en viktig fråga för regeringen då den tog ställning till ett godkännande av samgåendet mellan ASEA och Brown Boveri, att regeringen verkligen hade gjort en bedömning av riskerna och att regeringen kanske i förhandlingarna med ASEA hade skaffat sig några garantier. Av det utrikeshandelsministern nu säger får jag intrycket att någon sådan här analys inte har gjorts och att regeringen inte har fått några särskilda garantier, och det är i så fall beklagligt.

Det står i interpellationssvaret att Sydafrikakommittén är oförhindrad att ta upp sådana här frågor. Det innebär tydligen att regeringen inte tänker ge särskilda direktiv till Sydafrikakommittén. Om det inte kommer några sådana direktiv är jag naturligtvis beredd att åta mig att ta upp frågan i kommittén och se till att den analys som borde ha gjorts på förhand nu görs i efterhand. Det kan eventuellt leda till att den befintliga lagstiftningen kompletteras så att eventuella faror och risker kan undanröjas.

Prot. 1987/88:33
27 november 1987

*Om betydelsen i visst
hänseende av samgåen-
det mellan ASEA och
Brown Boveri*

Anf. 149 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Detta fanns visst med i regeringens analys, och många frågor penetrerades i samband med handläggningen av ärendet. Jag sade i svaret att regeringen kom fram till att det handlade om ett indirekt företagsförvärv. Detta övervägdes också av Sydafrikakommittén, och riksdagen godkände så småningom riktlinjerna.

Det gjordes alltså en analys, men jag anser att det just när det gäller ett sådant här företagsförvärv finns all anledning att ytterligare studera frågorna, för att förhindra risker som kan finnas utanför vårt land och på det sättet hitta infallsvinklar i den problematik som också gäller dotterföretagen.

Anf. 150 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Att regeringen tog ställning till huruvida detta samgående stred mot investeringsförbudet har jag förstått – det framgick av svaret. När statsrådet säger att det är ett indirekt företagsförvärv har det bärighet i fråga om investeringsförbudet. Det jag tog upp i min interpellation och utvecklade litet var alla andra problem, som har att göra med tekniköverföring – det kanske är det största problemet –, överföring via denna koncern av kapitalresurser till detta företag i framtiden och kanske t. o. m. genom handel via koncernbildningen. Där har jag fortfarande intrycket att detta inte är frågor som regeringen har penetrerat särskilt ingående. Framför allt tycks man inte ha skaffat sig några särskilda garantier från ASEA inför godkännandet. Det tycker jag fortfarande är synd. Jag förutsatte att man hade gjort det. Jag tycker att det hade varit naturligt, eftersom man har tagit ett så viktigt politiskt beslut när det gäller vår attityd till Sydafrika. Det är helt uppenbart att samgåendet mellan ASEA och Brown Boveri har stor betydelse i sammanhanget. Därför hade jag tyckt det vara naturligt att regeringen tog just den här delen av problemkomplexet samgående mellan ASEA och Brown Boveri på litet större allvar.

Men om detta nu inte har skett får vi naturligtvis göra det bästa möjliga av situationen och se till att Sydafrikakommittén gör denna analys och tar reda på vilka hål vi kan tänkas stoppa till med hjälp av nya åtgärder.

Anf. 151 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Vill man missförstå så gör man det. Och det försöker Pär Granstedt göra nu.

Vad jag har sagt är att vi visst har försökt att penetrera denna problematik. Samtidigt har jag sagt att för ASEA i Sverige gäller svensk lagstiftning, men här handlar det också om ett annat land. Folkrådet sätter faktiskt vissa gränser, så att man inte kan gå in i ett annat lands lagstiftning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 152 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat statsministern om han är beredd att vidta åtgärder, så att Kockums Marine i Malmö även fortsättningsvis skall ha möjlighet att sälja ubåtar och undervattenskunnande till länder som Australien och Canada i syfte att ge de anställda anställningstrygghet, samtidigt som den nu i Malmö befintliga teknologin bevaras i landet till förmån för det svenska försvaret.

Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

Efter beslutet av riksdagen har den civila varvsverksamheten vid Kockums i Malmö avvecklats. Kockums Marine AB är huvudsakligen inriktat på utveckling och tillverkning av militära undervattenssystem, främst ubåtar. Detta är en inom försvaret prioriterad verksamhet. Försvarsministern uttalar i den här frågan följande i propositionen om totalförsvarets fortsatta utveckling (1986/87:95). Utgående från ubåtsförbandens stora betydelse såväl i invasionsförsvaret som för ubåtsskyddsuppgifter, bör inriktningen enligt min mening vara att utöka antalet ubåtar. Den planerade anskaffningen av ubåt 90 bör tidigareläggas samt erforderliga åtgärder vidtas, så att två ubåtar av typ Sjöormen med god effekt kan behållas i krigsorganisationen under 1990-talet. Därigenom ökar antalet ubåtar från 12 till 14.

Och vidare om tillverkningen av örlogsfartyg i Sverige: Svensk varvsindustri har trots betydande strukturförändringar kunnat behålla kompetensen att konstruera och bygga såväl övervattensfartyg som ubåtar. Kompetensen är i dag fördelad främst mellan två olika företag inom ramen för det statligt ägda Svenska Varv. Båda företagen är starkt beroende av svenska försvarsbeställningar för sin verksamhet. Kommittén anser att förmågan till utveckling och produktion av örlogsfartyg om möjligt bör behållas inom landet. Den i det föregående redovisade inriktningen avseende ubåtar innebär att den prioriterade ubåtskompetensen säkerställs. Kommittén konstaterar dock att det svenska försvarets samlade behov av varvskapacitet blir lägre under den närmaste perioden än vad som nu är fallet. Mot denna bakgrund krävs att den totala kapaciteten för nybyggnad och underhåll av örlogsfartyg anpassas till aktuella förhållanden. Jag delar i stort kommitténs uppfattning om varvsindustrin.

Kockums Marine har eller kommer att få följande arbeten för den svenska marinen:

- Pågående leveranser av ubåt A 17
- Utveckling av ubåt A 19
- Projektstudier avseende ubåt 2000
- Modifiering av ubåt typ Sjöormen.

Detta ger en god beläggning de närmaste åren.

I hård internationell konkurrens har Kockums vunnit en order avseende konstruktion av sex ubåtar för den australiska marinen med option på ytterligare två. Regeringen har välkomnat denna exportframgång för Kockums. Ordern ger ett betydelsefullt bidrag till beläggningsen vid varvet

och därigenom till att ubåsteknologin bevaras i landet till förmån för det svenska försvaret. Enligt vad jag inhämtat från varvet har Kockums Marine till följd av de svenska och australiska beställningarna full beläggning på konstruktionssidan till omkring år 1990 och på tillverkningsidan till andra hälften av 1990-talet. För tiden därefter måste varvet få nya beställningar.

Jag har ingen invändning mot att Kockums Marine med beaktande av gällande regler för krigsmaterielexporten söker få ytterligare order för sina ubåtssystem.

Anf. 153 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Att jag riktade den här interpellationen till statsministern berodde inte på något anfall av storhetsvansinne utan på att statsministern i en TV-intervju i april uttryckte sig på ett sätt som man väl med tanke på Kockums exportmöjligheter måste beteckna som klantigt.

Orsaken till att jag då inte ställde en fråga eller en interpellation var att Kockums låg i intensiva slutförhandlingar om en beställning från Australien. Kockums konkurrerade om beställningen med ett varv i Västtyskland som tidigare har exporterat ubåtar med framgång. Med tanke på den debatt som just då fördes i Australien var jag överens med Kockums företagsledning om att icke vid det tillfället väcka den här frågan, för det hade kanske kunnat bli den lilla tuvan som stälpt hela lasset.

För något år sedan beslöt vi här i kammaren att lägga ned den civila fartygsproduktionen vid Kockums varv i Malmö. Som malmöbo tyckte jag att det beslutet var smärtsamt, men i ett längre perspektiv måste jag acceptera att det trots allt var nödvändigt. Sverige hade ingen möjlighet att verka på den subventionsmarknad som hade tagit fart och där redare ibland bara behövde betala 25 % av fartygens värde. Den marknaden kunde vi inte under längre tid delta i.

I samband med att den civila produktionen lades ned fick Kockums möjlighet att ha sin ubåttillverkning kvar. Där samlade man ett stort antal kvalificerade LO-medlemmar och tjänstemän för att skapa en långsiktig trygghet dels för det svenska försvaret, dels för de anställda, och samtidigt för att behålla ett högt teknologiskt kunnande i Malmöregionen.

Nu påpekar statsrådet, kanske litet onödigt, vad försvarsministern sade vad gäller totalförsvarets utveckling och om antalet ubåtar i Sverige framöver. Det viktiga här är att Kockums långsiktigt skall kunna överleva. De beställningar som kan förväntas från den svenska marinen räcker inte, utan företaget måste gå ut på exportmarknaden. Det är detta som min fråga i huvudsak gäller, inte antalet ubåtar till det svenska försvaret.

Men nu, herr talman, tillbaka till det Ingvar Carlsson sade. Jag reserverar mig för att den version jag har fått del av kan vara felaktig. I en TV-intervju, som gjordes när debatten om Bofors var som mest intensiv, fick statsministern frågan om det inte trots allt var bäst att Sverige exporterade vapen enbart till våra nordiska grannländer. Statsministern svarade att han för sin del kunde tänka sig export även till Österrike och Schweiz.

Med tanke på Kockums verksamhet och Kockums vapenexport har jag, om jag nu skall vara litet ironisk mot statsrådet, svårt att tänka mig att

Kockums skulle ändra sina produkter så till den milda grad att man skulle kunna offerera ubåtar som skulle trafikera Donau och Rhen. Det Kockums vill ha möjlighet till är att sälja ubåtar till de länder där man kan tänkas ha nytta av den produkt som Kockums tillverkar.

Australien är inget neutralt land och Canada, som också gjort förfrågningar hos Kockums om möjligheten att beställa, är heller inget neutralt land.

Statsrådet säger i sitt svar att hon har ingenting emot att Kockums fortsätter att bearbeta en exportmarknad så länge man iakttar gällande bestämmelser. Men det är här frågetecknen kommer in, herr talman, därför att det är inte så länge sedan statsrådets parti hade en kongress där diskussionen gick ganska högt och ett antal ledamöter ville kraftigt minska den svenska vapenexporten. Jag kan inte säga att det blev beslut härom, men man kan tolka det så att många röster höjdes för att man skulle reducera exporten. I ett sådant läge måste länder som Canada och Australien ligga illa till.

Det är viktigt för företag som Kockums att man kan arbeta långsiktigt. Finns det, fru statsråd, planer som går ut på att man eventuellt kan tänka sig att inom ganska rimlig tid skärpa de svenska bestämmelserna? Och, fru statsråd, vems ord gäller? Gäller de ord som statsrådet har sagt här i dag i sitt skrivna anförande eller finns det någon som helst korrekthet i det som statsministern uttalade i den här nämnda TV-intervjun?

Anf. 154 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö åberopar också nu ett uttalande som statsministern gjorde i en TV-intervju för inte så länge sedan. Jag tror att man skall akta sig för att dra alltför långtgående slutsatser av det här citatet. Jag ser statsministerns omnämning av Österrike och Schweiz i samband med de nordiska länderna närmast som en erinran om den särställning de här länderna har enligt de nu gällande riktlinjerna för vår krigsmaterielexport. Det skulle av utrikes- och neutralitetspolitiska skäl sakna betydelse vid export till de nordiska länderna och till de neutrala staterna i Europa – alltså en erinran om att de här länderna ses som en samlad grupp. Att tolka det som en tanke på att vapenexporten borde begränsas till de här länderna är alltså förhastat.

Jag gör denna bedömning mot bakgrund av de diskussioner som ägde rum vid den socialdemokratiska partikongressen i september i år och som Sten Andersson också har refererat.

Kongressen beslöt att partistyrelsen skulle verka för att en utredning tillsätts med uppgift att genomföra en analys av sambandet mellan bibehållandet av en livskraftig svensk försvarsindustri och behovet av vapenexport i syfte att ge underlag för en bedömning av möjligheten att ytterligare begränsa eller helt avbryta svensk vapenexport. Det är alltså ett förutsättningslöst mandat det handlar om. Sten Anderssons tolkning av vad statsministern sagt skulle innebära ett föregripande av utredningens resultat – något som jag har mycket svårt att föreställa mig att statsministern har tänkt sig.

Till sist, herr talman: Det är ett starkt samband mellan det svenska försvarets beställningar och de förutsättningar som finns för export inom den svenska försvarsindustrin. Det tror jag ändå vi skall komma ihåg i denna

diskussion. Med de länder som Sten Andersson tar upp – Canada och Australien – har vi ett gott samarbete. Och som sagt: Förutsättningen är att man följer de svenska spelreglerna och lagreglerna på detta område. Då kan man också få exportera ubåtar.

Anf. 155 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Det råder fortfarande tolkningsfrihet i det här landet, fru statsråd, och jag är medveten om att man om man vill kan tolka statsministerns uttalande i TV-intervjun på olika sätt. Jag har också sagt att han kanske yttrade någonting som blev bortklippt, men det har alltså inte refererats i massmedia att det har gjorts några försök att korrigera uttalandet. Jag tror nog att det är rätt klart att de som följde den här debatten uppfattade att, på den direkta frågan från journalisten om vi inte borde stoppa svensk vapenexport eller begränsa den till enbart nordiska länder, statsministern sade att han för sin del kunde tänka sig export till Österrike och Schweiz. Slutsatsen för en stor majoritet av TV-tittarna blev säkert den att utöver export till nordiska länder är det statsministerns och kanske också hans partis uppfattning att exporten kan utökas till att omfatta också länderna Österrike och Schweiz. Statsrådet Gradin får faktiskt förstå att det finns människor som känner en viss tvekan och en viss oro efter det här uttalandet.

Sedan sade statsrådet att partikongressen beslöt att skicka ärendet till redaktionskommittén, som alltid har ett enormt arbete på statsrådets partikongresser till skillnad från vad som är fallet beträffande de flesta andra partier. Partiet försöker på det här viset dölja saker som är besvärliga. Hade partistyrelsen en klar åsikt att framöver kunna tänka sig att exportera vapen till även Österrike och Canada, hade den naturligtvis begärt votering om frågan och sluppet en oklarhet inför framtiden. Trots allt som statsrådet sagt fanns det en del röster – icke så få – på kongressen som uttryckte uppfattningen att man kanske borde begränsa eller t. o. m. avbryta vapenexporten. Det finns alltså orsak att hysa en viss oro.

Till sist, herr talman, är jag medveten om att den svenska marinens beställningar hitintills haft en överväldigande betydelse för Kockums Marins verksamhet. Jag är emellertid inte lika övertygad om att det svenska försvaret kommer att ha lika mycket pengar framöver, så att det kan fortsätta att beställa ubåtar i samma takt som hittills. Och då kommer det att vara av yttersta vikt att vi kan sälja till länder som är intresserade av att kunna köpa av oss och som, vilket inte är oväsentligt, kan betala i reda pengar.

Anf. 156 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Vi har under en längre tid om den svenska vapenexporten haft en mycket intensiv och allvarlig debatt, som väckt genklang i många delar av världen. Det är inte konstigt att det också förekommer en intensiv diskussion på den socialdemokratiska partikongressen i denna fråga. Många i den här kammaren har också varit mycket engagerade i debatten. Nu har vi ett uttalande från kongressen som klargör socialdemokratins ställning i den här frågan. Vi skall återkomma till riksdagen med de skärpningar av reglerna som behövs och som jag tror att den här kammaren har krävt vid åtskilliga tillfällen.

Vi skall också komma ihåg att enligt de uttalanden som finns från riksdagen har vi en svensk försvarsindustri för att i första hand förse det svenska försvaret med materiel. Det är för att fylla ut luckorna som vi behöver en viss export, som det står i ett riksdagsuttalande. Däremot har vi aldrig sagt att vi av sysselsättningsskäl skall exportera försvarsmateriel.

Anf. 157 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Statsrådet säger här att vi inte skall ha en svensk vapenexport för dess egen skull. Vi skall således inte ha företag vilkas huvudsakliga verksamhet är att exportera vapen till andra länder, utan huvuddelen av deras verksamhet skall baseras på behov inom det svenska försvaret. Både försvarsindustrin och militärledningen har klart talat om att man kan få problem med att lägga ut lika stora beställningar i Sverige som man nu har lagt ut utomlands.

Detta och de reservationer som statsrådet har gjort här – med beaktande av vad som uttalades på socialdemokraternas partikongress plus det faktum att statsministern live i TV har gjort ett uttalande som bara kan tolkas på ett sätt – gör att det är förståeligt att denna debatt tyvärr har skapat oro.

Herr talman! Jag skall emellertid inte jämföra statsministern med andra statsråd. När det gäller denna fråga är det i alla fall min förhoppning att jag nu skall kunna sätta större tilltro till statsrådet Gradin och vad hon här har sagt med emfas, än till vad statsminister Carlsson sade i en TV-intervju i april månad i år.

Överläggningen var härmed avslutad.

35 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1987/88:Fi8–Fi12 till finansutskottet

1987/88:Sk23 och Sk24 till skatteutskottet

36 § Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

1987/88:14 om vissa yttrandefrihetsfrågor

Finansutskottets betänkande

1987/88:3 om förlängd tillämpning av allmänna prisregleringslagen (prop. 1987/88:28)

Skatteutskottets betänkande

1987/88:6 om dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Filippinerna (prop. 1987/88:19)

Justitieutskottets betänkanden

1987/88:7 om anhållande och häktning m. m. (prop. 1987/88:112)

1987/88:8 om underrättelser till parterna om dom m. m. (prop. 1987/88:7)

Prot. 1987/88:33
27 november 1987

Meddelande om interpellationer

1987/88:9 om delegerad beslutanderätt i vissa domstolsärenden m. m. (prop. 1987/88:8)
1987/88:10 om ändring i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall, m. m. (prop. 1987/88:9 delvis och 1987/88:13)
1987/88:11 om fortsatt giltighet av lagen om tvångsåtgärder i spaningssyfte i vissa fall (prop 1987/88:17)
1987/88:17 om fortsatt giltighet av lagen med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål (prop. 1987/88:18)

Lagutskottets betänkanden

1987/88:9 om upphovsrättsliga frågor
1987/88:11 om pantsättning av patent (prop. 1987/88:4)

Utrikesutskottets betänkande

1987/88:9 om godkännande av konventionen om upprättande av det multilaterala investeringsgarantiorganet, m. m. (prop. 1987/88:9)

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

1987/88:7 om redogörelse för tillämpningen av terroristlagstiftningen (skr. 1987/88:16)
1987/88:8 om avskaffande av den s. k. äktamakeprövningen vid återbetalning av studiemedel (prop. 1987/88:29)
1987/88:9 om vissa flyktingfrågor m. m.

Trafikutskottets betänkande

1987/88:4 om en ny fartygssäkerhetslag (prop. 1987/88:3)

Näringsutskottets betänkande

1987/88:4 om sandtäkt på kontinentalsockeln i Kattegatt

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1987/88:5 om ledighet

37 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 27 november

1987/88:135 av *Görel Bohlin* (m) till kommunikationsministern om upprustning av väg 263 förbi Sigtuna mot Arlanda:

Väg 263 som går förbi Sigtuna mellan orter i Mälardalen och med trafik från Bergslagen mot Arlanda har blivit allt intensivare trafikerad. Ur trafiksäkerhets- och framkomlighetssynpunkt är en förbättring av vägen absolut nödvändig. Standarden är nu helt oacceptabel. Avsnittet mellan Tullen vid gamla E 4 mot vägutfarten norr om Sigtuna har en extremt hög olyckskvot. Genom gamla Sigtuna, med dess för skakningar känsliga

bebyggelse, går en hög andel tung trafik med såväl bussar mot Arlanda som lastbilar på väg mot Arlanda och vidare mot Norrtälje. Vägens livslängd är begränsad. Vägbanan glider på sina ställen sakta men säkert ned mot Mälaren.

En förutsättning för utbyggnad av bostäder inom Sigtuna kommun är att väg 263 läggs om och att vägen får en rakare sträckning och bro över Garnsviken. Önskemål om ökat bostadsbyggande i Stockholmsregionen har framförts från regeringen, som också tillsatt en särskild delegation för att främja bostadsbyggandet. Möjligheterna till utbyggnad av kommunen är emellertid begränsade, bl. a. beroende på bullerrestriktioner.

Sigtuna kommun har i den pågående vägplaneringen framfört önskemål om att en ny sträckning av vägen genom Sigtuna stad skall upptas i länsvägplanen 1988–1997. I den lista över prioriterade objekt som länsstyrelsen upprättat har det inte funnits möjlighet att ta upp objektet förrän på 42:a plats. Anledningen härtill är den starka eftersläpning på vägbyggnadssidan som råder i Stockholms län. Den anvisade medelsramen för länsvägar är helt otillräcklig.

Från berörda län, Stockholms län och Västmanlands län, har till Sigtuna kommun framförts önskemål om en förbättring av väg 263 och en bro över Garnsviken. Från berörda kommuner och försvarsföreträdare har samma synpunkter framförts liksom från en rad stora företag – ASEA, Bahco m. fl. – vars anställda ofta tvingas att färdas på den dåliga vägen mot Arlanda.

En nyckelfråga i sammanhanget är bron. Förslag att en bro skall utföras i stål samt att beställning av en sådan skall göras vid Karlskronavarvet har ställts. Eftersom varvet har stora sysselsättningsproblem är man därifrån intresserad av att få en sådan beställning och också inställd på – med tanke på senare beställningar även från försvaret – att tillskapa en särskild brobyggnadsavdelning.

Av det anförda framgår

att berörda län vill ha bättre vägförbindelse till Arlanda, landets riksflygplats,

att en rad stora företag har framfört samma önskemål,

att vägen ur trafiksäkerhetssynpunkt omedelbart borde åtgärdas,

att för möjligheten till ytterligare bostadsbyggande inom Stockholmsregionen i Sigtuna kommun är en bättre väg samt bro en nödvändighet.

Ett projekt av den typ som här skisserats är ovanligt och kräver samverkan mellan flera departement.

Jag vill fråga kommunikationsministern om han ser en möjlighet till en särskild väg- och brosatsning i Stockholms län, eventuellt på det sätt som skisserats i interpellationen, och om han är beredd att diskutera arbetsmarknadsinsatser i sammanhanget?

1987/88:136 av Görel Bohlin (m) till bostadsministern om ökat bostadsbyggande i Sigtuna:

Väg 263 som går förbi Sigtuna mellan orter i Mälardalen och med trafik från Bergslagen mot Arlanda har blivit allt intensivare trafikerad. Ur trafiksäkerhets- och framkomlighetssynpunkt är en förbättring av vägen

absolut nödvändig. Standarden är nu helt oacceptabel. Avsnittet mellan Tullen vid gamla E4 mot vägutfarten norr om Sigtuna har en extremt hög olyckskvot. Genom gamla Sigtuna, med dess för skakningar känsliga bebyggelse, går en hög andel tung trafik med såväl bussar mot Arlanda som lastbilar på väg mot Arlanda och vidare mot Norrtälje. Vägens livslängd är begränsad. Vägbanan glider på sina ställen sakta men säkert ned mot Mälaren.

En förutsättning för utbyggnad av bostäder inom Sigtuna kommun är att väg 263 läggs om och att vägen får en rakare sträckning och bro över Garnsviken. Önskemål om ökat bostadsbyggande i Stockholmsregionen har som bekant framförts från regeringen, som också tillsatt en särskild delegation för att främja bostadsbyggandet. Ett av de få områden som går att bebygga – bullerrestriktioner utgör därvidlag ett hinder – är beroende av nämnda väg.

Från berörda län, Stockholms län och Västmanlands län, har framförts önskemål till kommunen om en förbättring av väg 263 och en bro över Garnsviken. Från berörda kommuner och försvarsföreträdare har samma synpunkter framförts liksom från en rad stora företag – ASEA, Bahco m. fl. – vars anställda ofta tvingas att färdas på den dåliga vägen mot Arlanda. Trots att kommunen agerat starkt för att den nämnda vägen inom rimlig tid skall åtgärdas har den på grund av de begränsade medelsramarna för Stockholms län inte kommit tillräckligt högt upp i planeringen.

En nyckelfråga i sammanhanget är bron. Förslag att en bro skall utföras i stål samt att beställning av en sådan skall göras vid Karlskronavarvet har ställts. Eftersom varvet har stora sysselsättningsproblem är man därifrån intresserad av att få en sådan beställning och också – med tanke på senare beställningar även från försvaret – att tillskapa en särskild brobyggnadsavdelning.

Av det anförda framgår

- att berörda län vill ha bättre vägförbindelse till Arlanda, landets riksflygplats,
- att en rad stora företag har framfört samma önskemål,
- att vägen ur trafiksäkerhetssynpunkt borde åtgärdas omedelbart,
- att för möjligheten till ytterligare bostadsbyggande inom Stockholmsregionen i Sigtuna kommun en bättre väg samt bro är en nödvändighet.

Ett projekt av den typ som här skisserats är ovanligt och kräver samverkan mellan flera departement.

Jag vill fråga bostadsministern om han kan tänka sig att med tanke på behovet av bostäder i Stockholmsregionen stödja ett förverkligande av bro och väg så som skisserats i interpellationen och om han är beredd att, eventuellt genom bostadsdelegationen, diskutera arbetsmarknadsinsatser i sammanhanget.

Meddelande om interpellationer

Att trygga en god beredskap i fråga om livsmedel har alltsedan andra världskriget utgjort en av grunderna i svensk jordbruks- och försvarspolitik. I jordbrukspolitiska beslutet från 1985 fastslogs att minimibehovet av livsmedel måste kunna tillgodoses med hög säkerhet även vid långvariga kriser. I beslutet förutsattes en treårig planeringshorisont för en omställning av jordbruket så att det därefter kan klara sig med enbart inhemska resurser.

I vårens försvarspolitiska beslut var livsmedelsförsörjningen av underordnad betydelse. Försvarsbeslutet innebar dessutom att planeringshorisonten minskades till en krisperiod på två år och därtill några månaders total isolering. Årets försvarsbeslut innebar i grunden att någon långsiktig försörjningsförmåga inte längre kommer att finnas. I själva verket kommer de tidigare otillräckliga lagren av produktionsmedel att minskas till en tredjedel.

Möjligheterna att producera kvävegödsel inom landet kommer inom något år att vara obefintliga. Samtidigt pågår en omställningsprocess inom det fredstida jordbruket med en neddragning av antalet nötkreatur, speciellt mjölkkor. Möjligheterna att ge människorna protein genom nötkreaturen minskar med ett minskat antal kor. Den tidigare planerade fria tillgången till mjölk som en proteinbas i kriskosten hotas därmed. För närvarande pågår dessutom en utförsäljning av halva Sveriges krislager av proteinfoder för djur. Detta för att finansiera andra områden inom livsmedelsberedskapen. Anslagen till krislagring räcker alltså inte ens till att klara den låga nivå som förutsattes i försvarsbeslutet.

Den tekniska utvecklingen har medfört att all produktion har blivit mera specialiserad och komplicerad. Detta har också fört med sig att beroendet av internationell handel har ökat. Speciellt gäller det små länder med liten andel egen handelsflotta.

Jordbruket är i dag beroende av import av viktiga varor. Det gäller maskiner, reservdelar, drivmedel och andra s. k. insatsvaror. Mot denna bakgrund framstår åkermarken som en trygghetsfaktor som blir allt viktigare ju sämre beredskap vi har när det gäller lager och egen produktion. Den åkerareal vi har måste vi därför vara rädda om. Det senaste försvarsbeslutet ger tyvärr inget stöd för en sådan ambition.

Livsmedelsindustrin har centraliserats av politiska och marknadsekonomiska skäl. Det gäller även lantbrukskooperationen. Sårbarheten har därmed ökat. Utvecklingen tycks fortsätta. Det finns beredskapsskäl för att sträva mot en mer decentraliserad livsmedelsindustri.

Storstadslän som Stockholms och Göteborgs och Bohus län har en självförsörjningsgrad kring 20 %. I Norrlandslänen ligger självförsörjningsförmågan på mellan en tredjedel och hälften. Stockholm och många storstäder är underskottsområden. Blir de avskurna från övriga delar av landet i en krigssituation kan stora problem med försörjningen uppstå.

Övre Norrland utgör också ett speciellt problem. Redan i fredstid behövs kontinuerlig daglig tillförsel motsvarande 50 långtradare per dygn. Allmänt sett är avsaknaden av produktionsresurser inom vissa glesbygder en nackdel

från försvarssynpunkt och kan leda till livsmedelsbrist. I jordbrukspolitiska beslutet betonades vikten av en geografiskt väl differentierad jordbruksproduktion för att kunna trygga försörjningsberedskapen. Vi kan nu se hur utvecklingen går åt motsatt håll.

Tekniska stödfunktioner i form av el och vatten är också nödvändiga inslag i en fungerande produktion och distribution även i kris och krig. Reservutrustningar för att klara elbehovet saknas i de flesta civila funktioner. Detta gäller inte minst jordbruket och livsmedelsförsörjningen. Svåra störningar kommer, om inget görs, att uppstå. Ett sådant exempel är svårigheter vid mjölkning av korna. Därför är det viktigt att samhället stimulerar anskaffande av reservkraft.

Rishtagandet ökar starkt när det gäller livsmedelsberedskapen. Detta intryck förstärks också av det faktum att kommunikationerna kan störas, att landet kan komma att delas vid en partiell ockupation. Ett annat hot är att radioaktivt nedfall kan slå ut en del områden för livsmedelsproduktion. Tjernobyli och dess konsekvenser visar att spridningen av det radioaktiva nedfallet kan få omfattande effekter. Svåra försörjningsproblem kan uppstå.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande frågor till försvarsministern:

1. Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att trygga försörjningen av livsmedel vid en längre krisperiod?
2. Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att förstärka livsmedelsberedskapen i storstadsområdena?
3. Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att förstärka livsmedelsberedskapen i Norrland?
4. Avser regeringen att förstärka resurserna till ansvariga myndigheter så att en lagring av proteinfoder kan ske i enlighet med riksdagens försvarsbeslut?

1987/88:138 av *Karl-Gösta Svenson* (m) till industriministern om statliga beställningar av stålbroar:

Väg 263, vilken leder genom Sigtuna, mellan orter i Mälardalen och med trafik från Bergslagen mot Arlanda har blivit allt intensivare trafikerad. Ur trafiksäkerhets- och framkomlighetssynpunkt är en förbättring av vägen absolut nödvändig. Den är nu helt oacceptabel. Avsnittet mellan Tullen vid gamla E 4 mot vägutfarten norr om Sigtuna har en extremt hög olyckskvot. Genom gamla Sigtuna går en stor andel tung trafik med såväl bussar som lastbilar mot Arlanda och vidare mot Norrtälje. De skakningar som uppkommer i samband med denna tunga trafik utgör ett allvarligt hot mot bebyggelsen. Vägens livslängd är begränsad. Vägbanan glider på sina ställen sakta men säkert ned mot Mälaren.

En förutsättning för utbyggnad av bostäder inom Sigtuna kommun är att väg 263 läggs om och att vägen får en rakare sträckning och bro över Garnsviken. Önskemål om ökat bostadsbyggande i Stockholmsregionen har som bekant framförts från statsmakterna, som också tillsatt en särskild delegation för att främja bostadsbyggandet.

Från berörda län, Stockholms och Västmanlands län, har framförts önskemål till kommunen om en förbättring av väg 263 och en bro över

Garnsviken. Från berörda kommuner och försvarsföreträdare har samma synpunkter framförts liksom från en rad stora företag – ASEA, Bahco m. fl. vars anställda ofta tvingas att färdas på den dåliga vägen mot Arlanda.

En nyckelfråga i sammanhanget är bron. Det finns förslag om att uppföra en stålbro. Denna skulle med fördel kunna beställas på Karlskronavarvet. Enligt inhämtad uppgift har Karlskronavarvet resurser och kunnande att klara en sådan beställning. Karlskronavarvet är också intresserat av att tillverka broar för arméns räkning. Med beaktande av de sysselsättningsproblem som har uppstått på varvet vore en beställning av en stålbro över Garnsviken till stor fördel för Karlskronavarvet.

Av det anförda framgår

att berörda län vill ha bättre vägförbindelse till Arlanda – landets riksflygplats,

att en rad stora företag har framfört samma önskemål,

att vägen ur trafiksäkerhetssynpunkt omedelbart borde åtgärdas,

att för möjligheten till ytterligare bostadsbyggande inom Stockholmsregionen i Sigtuna kommun är en bättre väg samt bro en nödvändighet.

Ett projekt av den typ som här skisserats kräver samverkan mellan flera departement.

Med hänvisning till ovanstående vill jag fråga:

Är industriministern beredd att prioritera Karlskronavarvet vid statliga beställningar av olika typer av stålbroar?

38 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 26 november

1987/88:223 av *Blenda Littmarck* (m) till statsrådet *Georg Andersson* om handläggningen av visst slag av utvisningsärenden:

En invandrare har bott i Sverige i flera år med fru och barn och levt här under ordnade förhållanden. På initiativ av hustrun är makarna numera skilda. Efter skilsmässan utvisades mannen. Invandrarverket anser att han på grund av skilsmässan inte längre har någon anknytning till Sverige. Ändå har mannen ett barn med sin f. d. hustru. Verkställs utvisningsbeslutet förlorar mannen kontakten med sitt barn – och barnet med sin far. Ärendet ligger nu hos regeringen för avgörande.

Jag vill erinra om att Sverige genom undertecknandet av Helsingforsavtalet, Europakonventionen och Förenta nationernas förklaring om de mänskliga rättigheterna folkrättsligt förbundit sig att förena, respektera och skydda familjen.

Min fråga till invandrarministern är:

Är inte faderskapet till ett svenskt barn tillräcklig anknytning för att en invandrare skall få stanna här?

1987/88:224 av *Ingrid Sundberg* (m) till utbildningsministern om riksinternatens lärarutbildning:

Ingen torde ifrågasätta värdet av fortbildning för skolans personal. Det var därför helt naturligt att utbildningsutskottet i sitt betänkande 1985/86:13 ansåg det finnas skäl att vidta åtgärder i huvudsaklig överensstämmelse med vad som förordades i den motion som låg till grund för uttalandet, innebärande rätt för lärare vid riksinternaten till statliga medel för fortbildning.

Några sådana medel har inte utgått under innevarande budgetår, och jag önskar ställa följande fråga till utbildningsministern:

Har utbildningsministern inte tagit hänsyn till riksdagens uttalande eller kommer medel till riksinternatens lärarfortbildning att utgå under innevarande budgetår?

39 § Kammaren åtskildes kl. 13.52.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Olof Marcusson